

„Nincs többé fejfájás“

D. GOTZ

MIGRAINE-PORA

huszonöt év óta egyoldalú, ideges, rheuma-
szerű, sőt gyomorból származó fejfájás ellen
a legjobb sikerrel használtott, mit több
ezere menő közönségnyilvánítás bizonyít.

Utolsó időben a

MADRIDI UDVAR

feltűnő eredménytelenségét. 1 doboz ára
használati utasítással 2 frt. 1 kis próba-doboz
használati utasítással 1 frt. Eredetiben kap-
ható csak egyedül Fáykiss József, nagy
Krisztof-hoz címzett gyógyszerárán.
továbbá Török Józsefnél, király-u. 12. Postai
megrende ések azonnal eszközöltenek.

RÉTHY JÁNOS

mérnök, nemzetközi

szabadalmi irodája,

BUDAPESTEN,

Erzsébet-körút 14. sz.

eszközt

új találmányok szabadalmazá-

sát és a szabadalmak meghos-

szabítását bármely államban.

Elvállalja a találmányok ér-

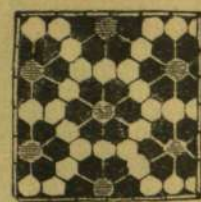
tékelését és védelmét. Min-

denemű felvilágosítással szolgál

szabadalmi ügyekben. — Véd-

jegyeket belajstromoztat min-

den államban.

WALLA JÓZSEF

cementárú-gyára

építési anyagok raktára

Budapest, VII. ker., Rottenbiller-utca 13. sz.

Vállalkozik:
GRANITTERAZZO,
BETONIROZÁSOK,
CSATORNÁZÁSOK,
SZÖKÖKUTAK,
CEMENT-LAPOK ÉS
MOZAIK-LAPOKKALI
KÖVEZÉSEK
elkészítésére stb.

Raktárt tart:
KERAMIT LAPOK,
KELHEIMI LAPOK,
METTLACHI LAPOK,
TERRACOTTA-ÁRUK,
KÖFEDÉLPÉP,
TÜZÁLLÓ TEGLAK,
KEMÉNY RAKVÁ-
NYOKBÓL stb.

Gyári raktára a

gartenau Portlandi

cement és vízhat-

lan mész-gyárnak.

Gyári raktára a

gartenau Portlandi

cement és vízhat-

lan mész-gyárnak.

KOAGYAGCSÓ

135 frt tiszta haszon!

A világ egyetlen városában sem adnak ki könnyelműen oly sok pénzt
ruhákért, mint Budapesten. Ha valaki ruhát készített, fizet

1 felöltő	38 ft
1 tavaszi öltözék	36
1 nyári öltözék	35
1 őszi öltözék	42
1 téli kabát	42
1 nadrág	12

összesen 205 frtot,

ellenben én épp ilyen ruhákat, elegánsan
kiállítva csak 70 frtért szállítok, és pedig:

1 felöltő	12 frt
1 tavaszi öltözék	12
1 nyári öltözék	10
1 őszi öltözék	14
1 téli kabát	18
1 nadrág	4

összesen 70 frtért,

tehát a megtakarítás 135 frt; tekintve még azt, hogy én a viselt ruhá-
kat, — ha jó állapotban vannak, a fizetett ár feleért még vissza is vásár-
lom, — csak 35 frtnyi összegért lehet nálam finoman ruházkodni.
Miközben még b. figyelmét nagy raktáramra kész férfi és gyermekruhákban
irányítani bátorodom, vagyok teljes tisztelettel

Adler Adolf D.

Budapest, Deák Ferencz-utca 23.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapesten megjelent, és minden könyv-
kereskedésben kapható

A KÖZIGAZGATÁSI REFORM.

VISSZAPILLANTÁS AZ ÁLLAMOSÍTÁSI ESZME FEJLŐDÉSÉRE.

Irtá

ASBÓTH JÁNOS.

Ára fizetve 40 kr.

SCHLICK-féle

vasöntöde és gépgyár
részvénytársaság
BUDAPESTEN.

Gyár és irodák:

VI., külső Váci-út 1696/99. VI., Podmaniczky-utca 14.

Ajánlja kintinó és szállár szerkezete,

gőz- és járgánycsopló-készületeit és számos első di-
szabad. SCHLICK-féle 2 és 3 vasu ekéit jakkal kintinó

és szabad. mélyítő-ekéit,

eredeti SCHLICK és VIDATS-féle

egyvasu ekéit, — talajmívelő

eszközöket, boronait és rögtörő

hengereit, valamint

Schlick-féle szab. „Haladás“ sorbavetőgépeit.

Készletben vannak továbbá: gabonatisztító
rosták (BAKER és VIDATS rendszer),
takarmánykészítő gépek, tengeri mor-
szolók és darálóok, szabad. Jókay-féle
„Hungaria“ daráló-gépek erőhajtásra,
őrlőmalmok és olajmalomberendezések
Eredeti amerikai kéveköto és marok-
rakó arató-gépek és fűkaszaló-gépek,
szállítható mezői vasutak stb.

Előnyös fizetési feltételek.

Legjutányosabb árak. Árjegyzékek kívánatra ingyen s bérn.

A Mamák azt mondják, hogy kedvesebb
a szén a szén, az Apa is azt al-
Férjem uram sem ellent, mert a Dávid-
2.50 és 4 frt) és a Spitzert (40 kr., 70 kr. és 1 frt 80 kr.) vagy a Dermint kenőse (50 kr., 80 kr. és 1 frt
50 kr.) nem valami arcfesték és nem arcfesték, sőt házi foglalkozások, vagy kintinó után megró gált arcf-
készítő ápolásra és a csunya szeplo, sörör, májolt és pattanások elmulasztására ópen szűkös és 3 körül vala-
50 kr., 80 kr. és 1 frt 50 kr.). Egyik nő a hozzávaló „Detergon“-szappannal mosdani (ára szorony-szeg-zárrali szelencében
50 kr., 80 kr. és 1 frt 50 kr.). Szép, egészséges fogak fenntartására és beteg fogak további elmulasztását, az ebből eredő
kintinó foglalkozást elhárítani, használatuk este „Gyógygyógy“- (50, 80 és 80 kr.), reggel
pedig a „Gyógygyógy“- (50, 80 és 80 kr.). Forgalmában lévő fogfekt egyeztetés el-
vetelend, mert kár 1 bett használat után lehetetlen, a szabad szemmel nem is látható kár-
teknony állatkákból és gyönyöcségek erjombokból álló utálatos piszkot belőlők kintinó és
így mindig újra a szájba kenetik. Egy a cselnek megfelelő Dávid-féle külön fogkefe ára
60 kr., egy ugyanolyan ritka gyermek fogkefe 50 kr., ezek egyszerűsége a veszélyes „Dif-
teritis“ óvására. Nem hiszek hajnövesztőben, de bízik „Hajfestőben“, hogy az őszülést
kiegítli, mert az őszülést pedig nem tarka-barka, hanem egyenletes szőp barna, a
ki kívánja, fekete is lesz, a festést pedig még az ismerősök sem vehetik észre. Egy próba-
űveg 1, 2 és 4 frt. Antipilát hajhullás és kopás ellen, a kopaszodásnak vele elejét venni
(80 kr. és 1 frt 50 kr.). Sudoron-por bűdös labizásdág ellen behinteni. (50, 80 kr. és 1 frt 1.50).
Házi állatok betegségeit vele meggyógyítani, a nagy kár-
hozó dugót, pl. vertések és juhok kint megnevelését, a
pasztalat szerint 100 darabnál 10—15 kgr., 10 darabnál
1 1/2—2 kgr. szükséges. Különbe jó hatásmú még mint ke-
per és a kishől eredő nehéz zihálás ellen, megabálakur
beállt veszedelmes kölika, elvagytlamás, elvagytlamás ellen, dacára a jó életmód-
kemény gúnázás, vizelethiány és gúliszták ellen, hízalás közben is szükséges olykor-
kor adni, leplályog, száj- és palajárnyául, bőrkütegék, általánosan vertisztítól. Minde-
gyezzeri adag alig kerül 3 krajczárba, melylyel nagy kárt elhárítanak azok, kik öveser-
ken hebe-korba adva, mindig kéznél tartják. — Egy terekos Antegrin-por ára 40 kr.,
mely elég egy süldő megmentésére. Egy 1 forintos terekos körülbelül annyi van mint
három 40 kerekos. Egy kilogrammtól kezdve megmértve adatik és árak között
2 forint. Két és fél kilt 5 forint már formátve kiltők. Egy 4 kilogram 70 krajczár
postacsomag egyharmára 9 forint 40 kr. helyett 8 forint 93 kr. és ára, de egy 10 kilo-
grammos zacskó ára csak 17 forint. Tíz kilogramm felül minden kilogramm 1 forint
60 kr. Ötven kilo egy ládában 75 forint. Száz kilogramm 140 forint.

Kaphatók készpénzért v. posta-utánvétellel küldve csakis a készítőnél

Dávid Gyula gyógyszerésznél,

Eszék, Alsóvároson.

Raktáron van eredeti áron, Antegrinem kivé-

telével, Vértessi Sándor illatszerésznél Budapesten,

IV. kerület Kristóf-tér 8. szám alatt.

Franklin-Társulat nyomdája. (Budapest, Egyetem-utca 4. szám.)

Franklin-Társulat nyomdája. (Budapest, Egyetem-utca 4. szám.)

Franklin-Társulat nyomdája. (Budapest, Egyetem-utca 4. szám.)

Franklin-Társulat nyomdája. (Budapest, Egyetem-utca 4. szám.)

Franklin-Társulat nyomdája. (Budapest, Egyetem-utca 4. szám.)

Franklin-Társulat nyomdája. (Budapest, Egyetem-utca 4. szám.)

Franklin-Társulat nyomdája. (Budapest, Egyetem-utca 4. szám.)

Franklin-Társulat nyomdája. (Budapest, Egyetem-utca 4. szám.)

Franklin-Társulat nyomdája. (Budapest, Egyetem-utca 4. szám.)

Franklin-Társulat nyomdája. (Budapest, Egyetem-utca 4. szám.)

Franklin-Társulat nyomdája. (Budapest, Egyetem-utca 4. szám.)

Franklin-Társulat nyomdája. (Budapest, Egyetem-utca 4. szám.)

Franklin-Társulat nyomdája. (Budapest, Egyetem-utca 4. szám.)

Franklin-Társulat nyomdája. (Budapest, Egyetem-utca 4. szám.)

Franklin-Társulat nyomdája. (Budapest, Egyetem-utca 4. szám.)

Franklin-Társulat nyomdája. (Budapest, Egyetem-utca 4. szám.)

Franklin-Társulat nyomdája. (Budapest, Egyetem-utca 4. szám.)

Franklin-Társulat nyomdája. (Budapest, Egyetem-utca 4. szám.)

16. SZÁM. 1891.

BUDAPEST, ÁPRILIS 19.

XXXVIII. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és | egész évre 12 frt
POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt | fél évre ... 6 *

Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG | egész évre 8 frt
| fél évre ... 4 *

Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK | egész évre 6 frt
| fél évre ... 3 *

Külföldi előfizetésekhöz a postallag
meghatározott viteldi is csatolandó.

EGY MAGYAR ÁLLAMFÉRFI A XVI.
SZÁZADBAN.

ERDÉLY történetének első korszaka idegen
befolyásokkal való küzdelmeknek belső
viszályokkal súlyosított szakadatlan lán-
czolatát tünteti fel. Még el sem dőlt a kis
országra nézve oly fontos kérdés, hogy a ma-
gyar király vajdaságaként, vagy mint török fenn-
hatóság alatt álló fejedelemség foglalja el helyét
az európai államesoportban, első választott fejede-
lémét a lengyel királyi trónra vezérli sorsa, s
ezzel a két hatalom védnöksége közt ingadozó
fejedelemség egy harmadik hatalmassággal jut
szoros kapcsolatba, melylyel azelőtt, a szomszéd-
ság dacára, alig voltak azonos érdekei.

A personalis unio, mely Báthory István alatt
Erdélyt Lengyelországgal összekapcsolta, sok
külső előny mellett nem csekély bonyodalmak-
kal járt és épen nem volt alkalmas ifjú állami
életének megszilárdítására. A kis fejedelemség
kezdetül fogva a legtarkább elemekből volt
összeszerkesztve. Fiait két ellentétes politikai
irány gyűjté külön táborokba; az egyik a Habs-
burgok zászlaja alatt látta biztosnak jövődjét,
a másik a porta véduraságában kereste az ország
önállóságának biztosítékát. Német- és török-
pártiak azonfelül vallási különbségek által van-
nak egymástól elválasztva; a politikai jelszavak
lármájába Kálvin és Luther hiveinek s az uni-
táriusoknak makacs hitvitái vegyülnek, míg a
katholikusok, a velük egy valláson levő fejede-
lemtől semmi támogatásban nem részesülve, szo-
morú szívvel látják az új felekezetek naponként
való erősültét.

Ennyi érdekkülönbséghez most a lengyel ki-
rályllyá lett fejedelem új országának új, merőben
idegen érdekei járulnak, melyek úgy külpoliti-
kai, mint vallási tekintetben szükségképp meg-
változtatják az uralkodó kormányzati irányát.
A nemzet hadi erejének és jövedelmi forrásainak
tetemes részét az oroszok ellen indított hadjárat
veszi igénybe. A vallási villongások üszkét a
jezsuiták élesztik új lángra, kiket Báthory Ist-
ván az országba hozott, viszonzásul a szentszék-
nek királysága érdekében kifejtett támogatása-
ért. S mindezek fölébe az uralkodó távolléte ne-
hézkessé és bonyolulttá teszi az egész kormány-
zás menetét, a minek káros következményeit az
ország belügyeinek is meg kellett érezni.

Ez volt Erdély helyzete a tíz év alatt, melyek-
ben Báthory István Lengyelország trónjáról in-
tézte a fejedelemség sorsát, s a Gyula-Fehérvá-

BÁTHORY ZSIGMOND FEJEDELEM.

Sadeler Egyed 1607. évi rézmetszete után rajzolta Csorna Károly.

Csorna királyi rajza.

A KENDY- ÉS KOVACSÓCZY CSALÁD CZIMERE.

élte át ezt az időszakot. De egy következmény nem volt elhárítható. Az uralkodó távolléte s Báthory Kristóf vajda erélytelensége az egyéni ambíciók elhatalmasodásának nyitott tág teret és magánérdekek küzdőterévé tette a politikai élet arenáját. Egy neme az elposványosodásnak vett erőt a közhangulaton, a politikai élet folyásán. S ez a király halála után érezette vezetés hatását az államéletben, mikor az ország beszámíthatatlan, örült uralkodó szeszélyeinek lón kiszolgáltatva, és nem voltak erélyes hazafiak, a kik a zsarnok önkényének ellene szegültek volna. Alig hunyta le szemét Báthory István, az ország vallási viszályoknak és pártharcoknak lett színhelye. Az első vihar elsodorja a jezsuitákat, Báthory István uralkodásának emlékeit, de elűzetésük árán Báthory Zsigmond a fejedelmi hatalom teljes gyakorlásához jut, s ezzel kezdetét veszi Erdély történetének legsiralmasabb időszaka. A jezsuiták álrúhában bent maradnak a fejedelmi udvarban, s titkos eselszövényeikkel ráveszik Zsigmondot, hogy a törökkel szakítva, a bécsi udvar felsősége alá adja fejedelemségét. A német szövetségtől való félelem nagy táborba tömöríti a törökpártiakat, de akciójukból hiányzik az önzetlenség és hazaszeretet sugallta erély s ellenállásuk megtörik az uralkodó akaratán. Báthory Zsigmond vérbe fojtja az ellenzékét, s azontúl nincs, a mi gátat vessen örültségének.

A kis fejedelemség e nehéz napjaiban egy férfi alakja válik ki azok csoportjából, a kik önzetlenül, s igazi honszeretet által lelkesítve éltek hazájuk közügyeinek. *Kovacsóczy Farkas* ez, a jeles államférfi, a ki 1578-tól kezdve tizenhét éven át viselte Erdélyben a kancellári méltóságot, és egyforma fáradhatatlan kitartással és bölcseséggel vezette országa kormányát derült időkben úgy, mint a fejedelemség és fejedelmi zsarnokság szomorú napjaiban, mig nem társaival együtt ő is áldozatává esett e zsarnokságnak. A ki ebben az időszakban oly hosszú időn át becsülettel állotta meg helyét a fejedelmi trón lépcsőjén, nem közönséges államférfi hivatásról s a tetterő és ambíció kiváló fokáról tesz tanúságot, s méltó minden tekintetben, hogy élete folyását kutatás tárgyává és korrajzi tanulmány központjává tegye a történetíró, mint tette *Szádeczky Lajos*, a »Magyar Történeti Életrajzok« ez évi első füzeteként megjelent legutóbbi dolgozatában*, melynek kivonatossá ismertetését e sorokban kísértjük meg olvasóinknak bemutatni.

* *Kovacsóczy Farkas kancellár. 1576 — 1594. Irta Szádeczky Lajos. Magyar Történeti Életrajzok, VII. évfolyam, 1. füzet. Budapest, 1891.* E dolgozat első részét képezi a néhai Kovacsóczy István egri kanonok által 50 arannyal kitüntetett történeti pályamunkának; a második rész Kovacsóczy Istvánnak, Bethlen Gábor kancellárjának életrajzával foglalkozik, s ugyane vállalatban fog napvilágot látni.

daczára hamar meghonosodott új hazájában; Farkasnak erdélyi asszony, budai Török Erzsébet adott — 1540 körül — életet, s itt nyeri első neveltetését, melyet az 1570-es évek elején az erdélyi főnemesi ifjak által előszeretettel látogatott páduai főiskolában fejezett be. Az olasz egyetemeken megfordult erdélyi ifjak egész szellemi szövetségét képeztek, mely életük további menetére is döntő befolyást gyakorolt. Báthory István is Páduában tanult Forgách Ferenczel, Kendy Sándorral és másokkal egyetemben, s mikor fejedelmi, majd királyi trónra jutott, egykori iskolatársaiból válogatta főhivatalnokait s belső bizalmas híveit köré. A klasszikai műveltség és széles látókör, melyet az olasz főiskola erdélyi növendéknek kis hazájuk bérezei közé hoztak, a fiatal Kovacsóczyt is legjobban ajánló levelet képeztek a fejedelmi udvarhoz. Forgách Ferenc kancellár már előbb is az ő közbenjárását használta fel, hogy a Párisban tartózkodó Brutus János Mihályt Báthory udvari történetírójává megnyerje. Ez volt első nyilvános szereplése, épen alkalmas arra, hogy a fejedelem figyelmét és jóindulatát a kezdő ember részére biztosítsa. Fényes tehetségei, éles elméje és kiváló képzettsége, miket már az olaszok csodáltak a páduai növendékben, oly auspiciumok, melyek a fejedelem jóindulatával karöltve egész pályájának irányát és méreteit kijelölték. Olaszországból hazajövet, Forgách Ferenc kancellár mellett kezdte meg közszolgálatát, s mikor Báthory Istvánt lengyel királlyá választották, követte urát a krakkói udvarba, mint a király oldala mellett itt szervezett erdélyi kancellária titkára.

Három évet töltött ebben a minőségben Lengyelországban; s ez a három év képezte politikai iskoláját. Báthory István oldala mellett belső bizalmi állást foglalva el, megismerkedett a király nagyszabású terveivel és eszméivel. Látókörének szélesbítésére, itélő képességének érvényesítésére bő alkalmat nyújtott a zavaros lengyelországi belviszonyok s a diplomácia szövényes működésének tanulmányozása. Mint a krakkói erdélyi kancellária főhivatalnok és az alatt, míg Berzevics kancellár Nagybánya és Felsőbánya városok átvétele céljából Magyarországon jár, a kancellária vezetője, kezében tartotta mindazokat az érdekszállakat, a mikhez a lengyel- és erdélyi ösztököltesek fűződtek. Fényes szellemi tulajdonaival a legnagyobb mértékben megnyerte királyja bizalmát, a ki három évi együttlét alatt nemcsak a kiváló tehetségű államfért, de fejedelmi házának hű és buzgó támaszát is felismerte benne.

Ezeknek a kifolyása lett az, hogy mikor Báthory Kristóf vajda kancellárja, Sulyok Imre, 1578 elején meghalt, István király keresve sem találhatott volna Kovacsóczyt alkalmasabb embert utódjának, s maga elhatározásából, alig kérdezve meg az erdélyi országos pártok vezér-férfiit, őt nevezte ki Erdélyország kancellárjává.

Az erdélyi kancellár fejedelmének és hazájának első hivatalnok volt, államminiszter, valóságos kormányelnök, kire az ország egész kormányzásának vezetése nehezedett. Ebben a korszakban azonfelül rá hárultak a közvetítés szerepe is az ország kormány és István király között. Báthory István, mint tudjuk, királysága alatt sem szünt meg erdélyi fejedelmi méltóságát viselni, s habár a belső ügyek vezetését átengedte is az utódjává választott Kristóf vajdának, a fontosabb ügyekben magának tartotta fenn a döntő szót továbbra is, s ő jelölte ki egészben a fejedelemség kül- és belpolitikájának irányát. E viszony mellett nem lehetett közönyös előtte, ki áll Erdély kormányának élén; s

kétszeres fontossággal birt e kérdés reá nézve épen ez időszakban, midőn az oroszok ellen indítandó hadjárat terve vette igénybe minden tevékenységét, s a vállalat sikere nagy mértékben függött Erdély támogatásától.

Ebben az irányban nagy szolgálatokat várt az új kancellártól, s Kovacsóczyt módjában is volt igazolni urának belé vetett bizalmát. 1578 nyarán foglalta el a kancellári méltóságot, s midőn a következő évben István király hadat üzent az oroszoknak, a két évnél tovább tartó dicsőséges hadjáratban Erdély vér- és pénzáldozatokkal egyaránt kivette a maga részét; 5—8000 főnyi katonáit oroszánársz illette a lengyel fegyverek győzelmeiben, s az országgyűlések újabb és újabb rendkívüli adók megszavazásával adták tanujelét áldozatkész-ségüknek.

Kovacsóczy, a mellett, hogy hű képviselője volt Báthory István érdekeinek, az ország belügyei vezetésében is a legszerencsésebb választásnak bizonyult be. Pedig helyzete nem volt könnyűnek mondható. A király tervei, melyeknek a lengyelországi viszonyok szabtak irányt, nem voltak könnyen összeegyeztethetők Erdély speciális érdekeivel, s a ki ezekben a közvetítő szerepere vállalkozott, az nagy mértékben kiszolgáltatta magát az ellenzék támadásainak. Kovacsóczyt egyik országgyűlésen az orosz segélyt ellenző véresszájú hazafiak majdnem tetleges bántalmakkal is illették; s hasonló helyzetbe többször jutott kancellársága folyamán. De azért rendületlenül megálta helyét, s nemcsak királyának szeretetére tette magát érdekessé, hanem kortársai elismerésére is. Forgách Imre úgy dicsőíti őt, mint Erdély legelősebb esztí s legjelesebb államfért, minővel a magyar nemzet »az elmúlt századokban alig dicsekedhetett« s legsebb dicséretként a történelem Forgách Simonnak e szavait jegyezte fel róla: »bár csak a mi Magyarországonk három, a ti Erdélytök pedig két Kovacsóczyval dicsekedhetnék: nemzetünk sorsa mindjárt jobban intéztetnék.«

Államférfi képességeinek legfényesebb bizonyítéka, hogy ezekben a zavaros időkben tizenhét éven keresztül tartotta fent magát Erdély kormányának élén. Rövid tíz év alatt különböző kormányzati rendszerek támadtak és buktak meg. Báthory Kristóf halála után István király tizenkettős kormánytanácsnak, majd triumviratusnak s végül egy embernek: Ghicz János kormányzóknak adta kezébe az államhatalom gyakorlását. Kovacsóczyt mindenik rendszer meghagyja régi helyén. Benne volt az államtanácsban, mint a négy főtanácsos egyike, benne volt a triumviratusban és egyidejűleg megtartotta kancellári tisztét. Az ország kancellárja maradt István király halála után is, midőn Báthory Zsigmond átvette az uralkodást. Miként a király életében, úgy elhunytá után is megmaradt a Báthoryak leghívebb barátja, trónjuk legerősebb támasza. A lengyel királyválasztáson ő képviseli a két trónjelölt: Zsigmond és Boldizsár érdekeit, s nem ő rajta, hanem az általános helyzetben múlt, hogy nem tudott azoknak érvényt szerezni. S az államhatatlan Zsigmondra oly befolyás képes gyakorolni, hogy, mikor családi viszályok Kovacsóczy és Báthory Boldizsár közt gyűlölködést hoznak létre, a fejedelem maga követ el mindent kibékítésükre, nehogy hű kancellárját elveszítse oldala mellől.

Csak az utolsó években áll be fordulat Kovacsóczy helyzetében.

1593-ban kitört a háború II. Rudolf és a törökök között, s Erdélynek választani kellett, melyik hatalmasságot támogatja fegyvereivel. A jezsuiták Báthory Zsigmondot testestől-lelkestől megnyerték a császárral való szövetség eszméjének, de a hazafiak túlnyomó része az ország létalapját látta ez új politikai fordulat által veszélyeztetve, s mikor az 1594-iki májusi tordai országgyűlésen a kérdés szóba került, erős ellenzék állta útját a fejedelem szándékának.

Kovacsóczy kezdetben a német szövetség mellett volt; legalább mint kancellárnak ily értelemben kellett előterjesztését megtenni. Tordán, és a június elején Gyula-Fejérváron tartott országgyűlésen ekesszólásának teljes erejét latba veti, hogy honfitársait a szövetség eszméjének megnyerje. De a török-párt, élén Kendy Sándorral, Kovacsóczy apóásával, és Báthory Boldizsárral, heves ellentállást fejtett ki; s mikor a fejedelem Kovacsóczyt küldi, hogy velük alkudozzék, épen az ellenkező történik: a kancellár hajol

meg az ellenzék érvei előtt, s bár nem vallja be nyíltan, mind jobban kezd közeledni a törökpártiakhoz.

A kancellár hallgatólagos elpártolása elég volt arra, hogy a fejedelem haragját felidézze régi, hű tanácsosa ellen. A július elején Fehérvárra hitt újabb országgyűlésen Báthory Zsigmond feltűnő és sértő módon mellőzte a kancellárt s Geszti Ferenczel adatta elő a fejedelmi előterjesztéseket. Es Geszti a szövetség mellett tartott beszédében otromba gúnynyal támadta meg a könyvforgató politikusokat, a kik csak a filozofálásban vitézek, egyébre alkalmatlanok; a kik Erdély kormányzására vállalkoztak, holott egy csapat katonát nem képesek vezénnelni.

Kovacsóczy e támadásból a fejedelem ítéletét olvasta ki magára. Hosszú éveken át teljesített hű szolgálataiért gúny és mellőzés volt jutalma. Most már nyíltan csatlakozott Kendyékhez, a kik a legvégső eszközöktől sem riadtak vissza, hogy Erdélyről a töröktől való elszakadás veszélyét elhárítsák.

A Kendy Sándor és Báthory Boldizsár által szervezett összeesküvés kimenetele mindenki előtt ismeretes. A fejedelem, a pártütés pusztá hírére, menekült országából; de a pártosok nem tudták felhasználni az alkalom kedvezését. Mig Báthory Boldizsár már Erdély fejedelmi székén látta magát, az urak köztársasági kormányforma létesítésén tanakodnak. Báthory Zsigmond pedig ezalatt megbánta, hogy »kimosdott a fejedelemségből«. Kóvárról maga köré gyűjté híveit, s ezek segítségével ismét urává tette magát a helyzetnek. Az összeesküvők elveszített bátorságukat; a visszatérő fejedelmet nagy ünnepességgel helyezték vissza trónjára. Báthory Boldizsár tartotta a visszahívó beszédet, a fejedelem bocsánatát kérve az ellene vétők számára. Zsigmond a kiengesztelődött kegyes fejedelem szerepét játszotta. Augusztus 20-án megnyílt Kolozsváron, a farkas-utcai templomban, az országgyűlés, s ezen a megtérő és bűnbánó Kovacsóczy terjeszté elő a fejedelem kívánságait. De kilencz nappal később Báthory Zsigmond elfogatta mindazokat, a kik az összeesküvésben részt vettek. Ezek között volt Kovacsóczy is. Kendyt ötödmagával augusztus 30-án végezték ki a kolozsvári piazcon, a Báthory-palota előtt; Báthory Boldizsárt és Kovacsóczyt Szamosujvárra vitték, és szeptember 11-én, tíz nappal után, hogy az országgyűlés megszavazta a német szövetséget, börtönükben fojtották meg őket.

Igy végződött a hatalmas kancellárnak, három fejedelem első tanácsosának, sokaktól irigylt pályafutása.

Kovacsóczy Farkas egyike volt kora legjelentékenyebb férfainak, mint ember és mint államférfi, egyaránt méltó érdeklődésünkre. Nem volt katona, nem dicsekedett hadvezéri tulajdonságokkal; ellenkezőleg: bölcselődő, tollforgató tudós volt, és mégis ebben a hadviselő korszakban országa intőző emberei között első helyet vívott ki magának. Pártvezér sem volt és mégis kiváló kormányférfi pozíciót tölt be hosszú időn át, pártok és magánérdekek harcain közepette rendületlenül állva meg helyét. A politikai és vallási küzdelmekbe alig vegyülve bele, mint adminisztratív erő tett megbecsülhetetlen szolgálatot hazájának, épen akkor, midőn társai közül minden valamire való tehetség politikai harcokban emésztette föl önmagát. A mellett irodalmi ember, a ki a kormányzás nehéz gondjai között könyvekkel is ráér foglalkozni, s tudományos működésével nyomot hagy kora irodalomtörténetében és bibliográfiájában. A nyomába következő viharos és küzdelmes korszaknak tulajdonítható, hogy emléke hosszú időn át elhalványult a köztudatban. A késő utókor történetíróinak jutott a szép feladat, hogy visszaszeresse az őt megillető helyet; s Szádeczky Lajos munkája ezt a feladatot dicséretesen oldotta meg. Általa, az ő műve nyomán igazi verünkől való, rokonszenves alakkal gyarapodott Erdély államférfiainak gazdag sorozata.

DÉCSÉNYI GYULA.

CZIGÁNY TEMETÉS.

Széles, nehéz ásó — nyele sima, görbe, —
Kerek csorba éle bemélyedt a földbe:
Hogy a árta, nedves homokot felkapja,
Mint az égett szilva, hamvas lett a lapja.

Egyik ásó nyomot másik után rendén
Hányja egy nagy ember, — sem fiatal, sem vén. —
Arcon a munkának ezer barázdája,
Nem sokat mosolygott jó szerencse rája.

Nem is volt nyomorult, megélhetett épen,
Csak hogy nem sok öröm volt az életében:
Munka, munka, dolog, nem is gondolt másra,
Most, hogy egyéb nincsen, ezt a vermet ássa.

Csikorog az ásó, sürűbb a hant földje,
Kerek fehér pecsét van a sárga földbe.
Porladó koponya meszes fehérsége,
Szétvágja a szerszám gömbölyödő vége.

Hol a gondolatok egykor fogva voltak:
Némaság, por, homok, — csöndesek a holtak.
Ez is csak ember volt — régen itt pihenhet,
Most felette ássák az újabb sírvermet.

Felkap az esti szél egy-egy »holt« levelet,
Sűrűdik a köd az őszi táj felett,
Csavarodik fehér ingadozó fátyla,
Akácágalyas, benőtt temető árkaiba.

Távoli harangszó ködsűrített légben
Ingadozva szállong a sivár vidéken,
Jön, megy egy hulláma az ércszülte hangnak,
Szomorú búgása falusi harangnak.

Temetődomb alatt elhaladó léptek:
Nehéz csizmás lábak sűrű sárba lépnek.
Közelednek lassan, nyolcz-tizen lehetnek:
Szegényes alakok, — csak szegényt temetnek.

Díztelen a menet, úgy a koporsója,
Szűtte deszkából durván összeróva,
Durva suhogással zélt körül fogja
Fekete szemfedő keményített fodra.

Mint valami csolnak hullámzó vizeken,
Inog a koporsó a hat erős kezén,
Izmos barna karok nagy rudakon tartják,
Lépések folytával idő-oda hajtkák.

Mennek, énekelnek, felérték már végre
Fejfékkal ültetett halom tetejére,
Leszáll a koporsó remegő kötélen
Árnyékot kap tőle a sötét sírverem

Czigány volt a halott, muzsikus fajtából,
Brúgóni, úgy a hogy, tanult az apjától.
Sógora, testvére, majd hozzá kerültek,
Kis fiával együtt őten hegedültek.

Tudott még ő banni, téglá, vályog, sárral,
Nyáron így keresett öreg asszonyával,
Puha száraz pelyvát taposta a sárba,
Ez a tudománya sem veszhettek kárba.

Oda áll kis fia a nyitott sír szélére,
Gyöngyháznál fényesebb nagy szeme fehére,
Barna szemcillagja pedig könybe lábad,
Égő tekintete elhomályul, bágyad.

Vedlett hegedűjét emeli most vállhoz,
Sárgás piros fáját felszorítja állhoz,
Csak két húr van rajta, zsinag a két másik —
Az élelmes czigány még ezen is játszik.

Játszik érzéssel, sír a száraz fája,
Buesút hegedül le az édes apjára —
Tompán omlik a hant, a húr sivit, harsog —
Hegedűli néki a Rákóczi-marsot.

CZÖBEL MINKA.

A KÉT HITESTÁRS.

Elbeszélé.

Irta Könyves Tóth Kálmán.

Az 1741 szept. 11-én tartott országgyűlésen hivatkozott Mária Terézia a magyar nemzet hűségére. Nem is hiába, mert oly lelkesedéssel siettek a trón védelmére a magyarok, mintha mindegyik egy-egy Herkules lett volna. És egy mást követtek a győzelmes csaták. Olesó volt az élet, csakhogy azt az egy drága életet, aztán meg azt a tündöklő koronát megmentsék.

Mikor aztán az örökösödési háborúnak annyi sok verontás után elvégre mégis csak vége szakadt, s 1745 decz. 25-én az úgynevezett drezdai

békesség megkötött: mindenki szabadabban lélegzett. Igaz ugyan, hogy ezt a békét is csakhamar ketté vágta II. Frigyes, de annyi pihenőt mégis engedett, hogy a hiányzó lelkeket számba vegyék. Bizony! hiányoztak ott elegendő, ki tudja megmondani, hány magyar ifjúnak ástak idegen földön sírgödört, s ott nyugosznak jeltelenül.

Az volt a bökkenő, hogy miként vegyék hát számba a hiányzó lelkeket? Abban lett utoljára is a megállapodás, hogy házaként írják össze a távollévőket, s ha egy év és egy nap alatt nem jelentkeznek, a hazai törvény értelmében holtakul nyilváníttatnak. Debreczen város nemes tanácsa is elrendelvé az összeírást, lóttottak-futottak a tizház-gazdák. Tanácsuraimék a városháza előtti térségen, tiszteletes prédikátor uraimék a kőszékből nyilvánosan deklarálták, hogy a kik egy év és egy nap leforgása után személyesen nem bizonyítják be, hogy élnek, azoknak neve az élők lajstromából kitöröltetik s olybá tekintetnek, mint a kiknek az élethez nincsen jussok. Vagyonaikon az örökösök megosztzkodhatnak, a kiknek az asszonyok közül férjeik nem jelentkeznek, özvegyekül tekintetnek.

Sokan nehezen vették a kitűzött határidő elforgását. Bele kapaszkodni volna az idő kerekébe, hogy gyorsabban forogjon, a kik örökség után vágyakoztak, mások pedig összetörték volna, hogy álljon meg egy időre. Ezek közé tartoztak azok, a kik őszintén siratták távollévő kedveseiket. De az a kéréshetlen idő sem egyikre, sem másra nem adott semmit sem. Fölvirradt a nagy nap, a mikor, meglehet, a bölcs tanács és tiszteletes prédikátor uraimék őket is eltemethetnek.

No hiszen meg is telt most zsufolásig minden templom. Ember ember hátán. A debreczeni áhítoas gyülekezet egyik fő jellemvonása volt, hogy lelkipásztortól folyvást feszült figyelemmel hallgatta, hogy az otthon maradt családtagoknak a lelki kincsekből egy pár drágakövet haza vihessenek. Most azonban alig figyelték a püspök uram meg a másik nagyhirű egyházi szónok ketteltjes ígéire. Azt várta mindenki, hogy kiket temet el ez a nap? Végre felolvasta lassú, ünnepélyes hangon Tatai Ferencz püspök úr a nemes tanács rendeletét s aztán következett a halottakká deklaráltak névsora. Mindegyik névre ugyanannyi elfojtott tompa zúgás hallatszott. A felolvasás volt az utolsó gyászdal. Különféle érzemények tükrözödtek az arczvonásokon. Egyes öreg asszonyok mindegyik név elmondása után szemközhöz vitték zsebkendőiket, mintha azzal akarának letörölni azt a könnyet, melyet a halott emlékének szerettek volna áldozni. Ha a köny nem esordult is ki a szemből, legalább legyen meg a látszat.

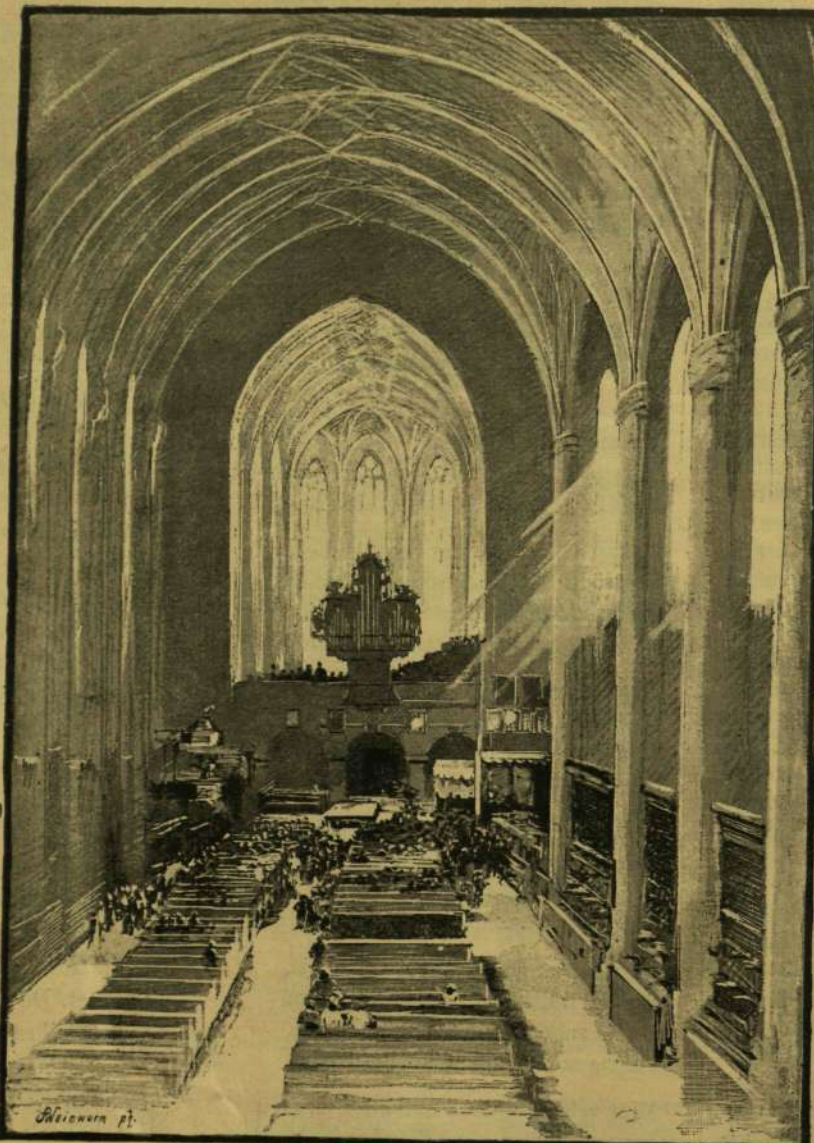
Mindjárt a szószékkel szemben egy közepes idejű férfi vonja magára figyelmünket. Igazi daliás természet. Nem is ül, mint a többiek, fölül, úgy könyököl, előre dugja fejét, hogy annál figyelmesebben hallja a neveket. A mint az ige hirdető egy nevet kimond, utána számolva: ötödik, hatodik..., tizedik, s mindannyiszor kedvetlenül rázza fejét s csaknem hallhatóan susogja: »Még sem az, hátha levelet küldött!« Türelmetlenül sodorgatja bajuszát s a jobb oldali szék felé tekintet, a hol a nők ülnek. Tekintetnek irányja azt is elárulja, hogy szeme kit keres föl. Egy gyászba öltözött ifjú asszony az. Halvány ábrázatához olyan jól illik a koromsötét haj, az a bárszony szempilla, mely szendén lecsüött szemét árnyékolja. Mindenesetre feltűnő jelenség. Észreveszi ugyan a férfi reá szegzett tekintetének delejes erejét, de szándékosan más irány felé néz, nehogy bárki is sejtse, hogy az a tekintet neki szól, s többet fejez ki, mint egy hosszú prédikáció.

— Tizenhetedik! — mormolja magában lázas türelmetlenséggel. Most nyomatékossabban hangzott egy nevet Tatai Ferencz uram, s egy kevés ideig megállott. Ő is, de meg az egész gyülekezet is, most felváltva arra a közepes idejű férfura s arra a halvány nőre nézve.

A férfi most már nem könyökölt, nagyot lélegzett, mintha több mázsányi kő esett volna le a szívéből, midőn Ebese Sándort is eltemették. Nem titkolhatta el a fölötti örömet, szeme ragyogott. Szerette volna kimondani az egész gyülekezet hallatára, hogy a szószékről nem hangzott még oly kedvére való ige, mint az, mely Ebese Sándort odasorozta a halottak közé.

A halovány asszony pedig zsebkendőjébe rejtette arcát, hogy a feléje lövellő tekinteteket kikerülje. Az a nő, a ki közvetlenül mellette ült, érezte, hogy szomszédja megszesztett, hallotta a kebelből fel-törő lassú sóhajt, de azt, ha vajjon a halovány asszony ejtett-e csak egyetlen könyvet is, azt bizony nem láthatta meg.

Ez a halovány asszony volt eddig Ebese Sándorné, mától fogva pedig annak özvegye. Ismeretes volt az az egész városban, hogy a szép Árvai Esztert nem a szíve vonzotta férjéhez. Érdekházasság volt, s szüleinek parancsa előtt hódolt

A kolozsvári farkas-utcai templom belseje.

Cserna Károly rajza.

templomba ment, az egész gyülekezet felállott helyéből az ő tiszteletére. Az átutazó hatalmaságokkal kezelt szorított, a főhercegekkel egy asztalnál ülhetett. Egy szóval oly tiszteletet tanúsítottak iránta, mintha az egész városnak atyja lett volna. Sándort elragadta a nagyravágás ördöge. Elkövetett mindent, hogy a hatalmas Domokos Lajost kiűtve a bírói székéből, annak helyét ő foglalja el. Keservesen megadta az árát. A polgárság ellene zúdult, a helytartótanács lázítási pert akasztott nyakába. A per elvitte vagyonának felét s már közel volt ahhoz, hogy börtönbe zárasék, mikor azt tanácsolták jóakarói, hogy álljon be katonának. Nem is habozott sokáig. Házas élete nem volt boldog; a heves összeütközések a tanácssal, elkeserítették kedélyét. Kapóra jött tehát az a kibocsátvány, hogy a vizsgálat alatti vádlottaknak perők felfüggesztetik, ha a megtámadott trón és haza védelmére kardot kötnék. Sándor utána járt, hogy melyik huszárezred harczol legtovább. Abba az ezredbe írta be magát.

Felesége egy szóval sem marasztotta. A férfi azt teheti, a mit akar, az asszonynak nincs joga beavatkozni az olyan dolgokba, melyekhez nem ért. Aztán meg erősebb köfal volt a kettőjük szíve között, hogy sem egyiknek dobbanása a másik-

kor Ebese Sándort, mint hiányzót, eltemették. Azt beszéltek, lehetett ugyan kősa hír is, hogy ez az elrablás Ebese Sándor beleegyezésével történt. Ő azonban látszólag kitisztázta magát. Nem büntették ugyan meg, de mindenki úgy tekintette őt, mint alattomos cselszövőt.

Az indulás előtti hajnalon a házán mindenki talpon volt. Eszter szó nélkül csomagolta be az egyet-mást.

— Készen vagyunk már mindennel? — kérdezte rideg hangján.

— Azt hiszem, — válaszolt kitérőleg a nő.

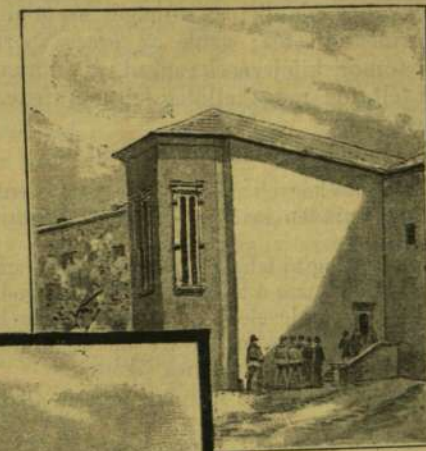
— Én meg nem hiszem, — vágta vissza férje, miközben keskeny ajakán fagyasztó gúnymosoly vonult végig, — pakold be még a kis Juliska inneplő ruháját is, mert leányomat magammal viszem.

A gyöngye nő fölegyenesegett, az alázatos bárányból oroszlán vált. Nem félt, nem remegett.

— Micsoda! — kiáltá felindulástól reszkető hangon, — talán álmodik még, törölje ki szemét..., vagy talán én álmodom, — s elkezdte dörzsölni szemeit, hogy ébredjen.

— A tanácstól messze út van még a jó istenig; majd az előtt számoljon be, — mondá a nő, kezeit tördelve.

— Hagyjuk el azt a sohajtozást, Juliskának

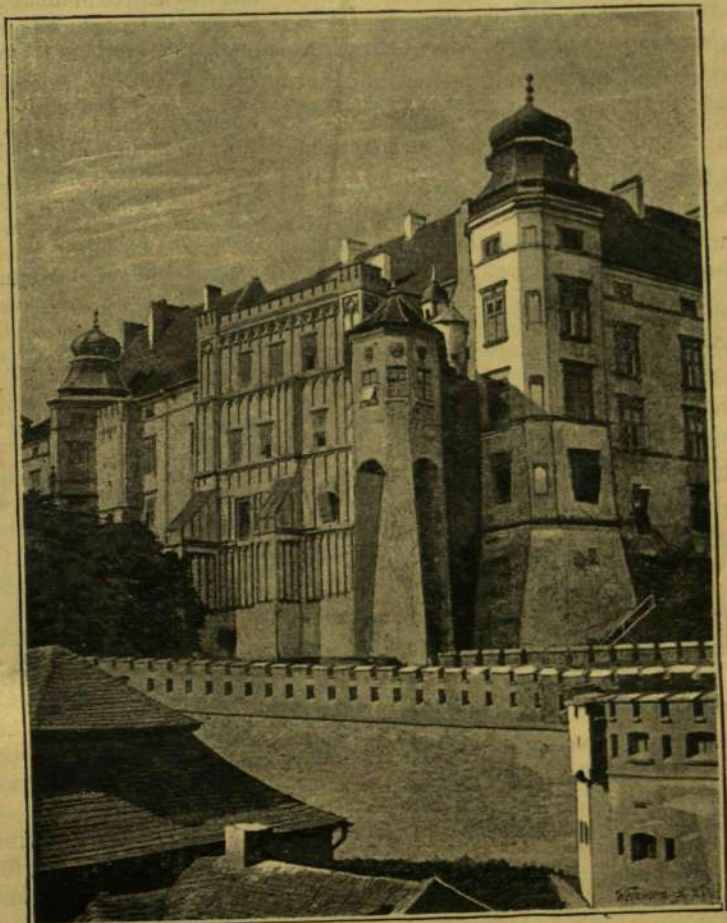
Martinuzzi-kápolna.

Martinuzzi-ház.

A váradvar belső kapuja. SZAMOS-UJVÁRI KÉPEK. — DÖRRE T. RAJZAI.

A krakkói királyi vár (a Wawelen). — Fénykép után.

— Ne öltük a szót egymásba, Eszter asszony, — szólt hideg nyugalommal férje, — Juliska betöltötte a nyolcadik esztendejét, isteni és emberi törvények szerint jogom van hozzá, míg én távol leszek, nem bízhatom gondjaira, majd nézek én az ő számára alkalmas helyet.

A megsértett nő nem fékezte magát. Rettentes emlékeit használta fel védő paizsul.

— Talán ez ártatlan lánykát is oda akarja juttatni, a hová egykor hiteztársát? Föllármázom az egész várost, félrevertem a harangokat, megyek térden csúszva a királyig, de leányomat nem veszi ki karjaim közül.

— Csenedesbben, asszony, azzal a félrevert haranggal, — viszonzá még fagyosabban Sándor; — aztán tudod-e, hogy a mit itt össze-vissza hadarsz, azt mind Márki Ferencz uram adta a szádba. Tudod, hogy a tanács engem kitisztázott.

A Báthory-ház Kolozsvárt. — Cserna Károly rajza.

velem kell jönnie, veled egy fedél alatt nem lakhatik.

— Az én leányom nem lakhatik velem egy fedél alatt? — tört ki még indulatosabban a

bizsam? te szörnyeteg ki most is a büntetés elől menekülsz!

Ebese Sándor e közben pipájára gyújtott, oly könnyősen, mintha mindennapi dolgokkal foglalkoznék.

— Várj! lépjünk hátalkura, — mondá aztán, helyet foglalva a széken. — Egy feltétel alatt melletted hagyom a leányt. Ha nekem a szent-háromság-istenre megesküszöl, hogy míg én oda leszek, az én halálos ellenséggemmel, Márki Ferenczcel, soha egyetlen szót sem váltasz; nem engeded meg, hogy belépjen a házad küszöbén; a hol ő megjelen, még ha az Isten házában találkoznátok is, kijösz. Asz-

szony! ha minderre megesküszöl, akkor nem viszem el leányodat, de ha esküdet megszeged, tudd meg, hogy a mint hazajövök, előbb leányodat, aztán téged ölök meg. S a mit

A ferenczrendiek temploma.

meg, mert az Ebese-család a legtekintélyesebbek közé tartozott s tagjai rendszerint bent ültek a nemes tanácsban. Akkor pedig a szenátor-ság nagyobb dicsőség volt, mint ma pl. egy törvényszéki elnökség. A tanács csaknem korlátlan hatalommal intézkedett a polgárok ügyei-ben. Hát még a főbíró? Ez után a zsoltárt mindig hajdú vitte, s ha a

Bocskay szülőháza.

én megfogadok, attól nem állok el. Megértettél?

— Meg, — nyögte fuldokolva a szerencsétlen nő.

— Kész vagy-e erre megesküdni?

— Kész! — folytatta a gyanusított nő.

Ekkor következett egy lelket megrendítő jelenet. A férj, ki nem hitt Istenben, elővette a szent könyvet. Oda helyezte reszkető neje elé. Az reá tette három ujját s megesküdött.

— Tudod-e, asszony! — kacagott fel Sándor, — hogy most kettős halálítéletet írtál alá, mert könnyebb a pataknak visszafelé folyni, mint neked ezt a fogadást megtartani. Lesz itt, ne félj, olyan jó barátom, ki rád felügyel, s ha csak egyszer, ha csak egyetlen egyszer megszeged addt esküdet, nincsen kegyelem számotokra.

— Nem szegem meg, isten engem úgy segitsen! — fogadkozott ismét Eszter, — inkább elbujdosom innen messze földre...

— Elbujdosol? — rivallt rá férje. — Ez nincs az alkuban, itt kell maradnod; de kerüld, mint a belpoklost, mert ha ez az ember útunkba nem kerül, nem kellene meg egymástól búcsúznunk. Ő rontotta meg boldogságunkat..., de hagyjuk ezt, nem tartozik a dologra..., megesküdött, s ha szíved leszakadna is fájdalomában, leányodért meg kell tartanod esküdet.

Igy búcsúzott el Ebesi Sándor az ő feleségétől. Megfogta felesége hideg kezét utoljára, de nem azért, hogy azt melegen megszorítsa, hanem hogy három újjára mutatva így szólhasson: — Asszony! ez a három újjad három halált jelent. Leányod, magad és én.

Ez volt utolsó szava feleségéhez. A fölnyergelt ló künn várta. Fölpattant hátára s elvágtatott.

A szegény asszony pedig lábujjhegyen bement abba a szobába, hol kis leánykája csöndesen pihent. Reá nézett merőn. Már derengett; az első napugár ott játszadozott leánya mosolygó ajkain. Nézte, nézte sokáig. Végre kitört szívéből az öröm, s alvó gyermekét csókokkal halmozta el, forró könyvek peregetek le arcán.

Istenem! Istenem! — sohajtá aztán, — mily fájdalomra teremted te a nőt, s mily magasztos öröm kárpótolja a kimondhatatlan szenvedéseket.

(Folyt. köv.)

EGY CONCEPTUS.

Az ünnepi legációba küldött diákok üdvözlő leveleket visznek az elfogadó egyházközösséghez az egyházközösség mindazon tagjaihoz, a kik saját házaiknál is szívesen látják és megajándékozzák az igehirdető diákokat.

Ez üdvözlő s egyszersmind igazoló leveleket a tanárok valamelyike fogalmazza. Aláírja mindenik közül a küldött és a címzett neveivel s lepecsételik a tanoda nagy pecsétjével. Az ily levelek iskolai elnevezése: conceptus, fogalmazvány.

Nagy tudományú és kegyes érületű professzorok sokszor állítottak ki efféle conceptusokban valóságos stil-beli remeket, a melyek gyönyörködtetésére és igaz lelki épülésére szolgáltak az ünnepi közönségnek.

Azt, a melyet alább szó szerint közlök, 1850 húsvétjában adta ki a marosvásárhelyi ref. főtanoda. Még csak két tanár írta alá, két öreg, a kiket nem sodort magával a szabadságharc vihára.

Börtönben vagy bujdosásban volt a többi társ. A nagyobb tanulók, az egyház és haza reményei közül sok már porlik a dícső és gyászos harcok csatáira; sokat besoroztak az osztrák hadseregbe. A megmaradtak gyéren gyülekeznek; de a szent küszöbök két hí őrizője már elkezdí szétküldözi őket, hogy a kétségbeesett hitsorsosokhoz vigyék meg a reménység egy sugarát, a természet és kegyelem országainak példázataival.

Ez a darab durva papír, melyre az ünnepi üdvözlő nyomtatva van, levélborték gyanánt juttott öreg bátyám, Vályi Elek esperes kezébe. Ő elküldötte hozzám, mert a nagy Bolyai Farkas tollára, eszejárára ösmert benne.

Valóban az ő műve ez! Azok a mélyen járó termékeny hasonlatok; az a magát szemléltető élenk természetfestés; azok az ércszoborhoz hasonló tömör kifejezések: mind rá vallanak a köztünk élt, de még kellek fel nem fedezett nagy mesterre.

Íme az ünnepi üdvözlő szó szerint:

A természet és kegyelem országai együtt szentelnek ünnepet minden tavaszon az ismét megújuló életnek.

Egy szelíd melegítő lehellet, egy elevenítő sugárcsok magába hozza a téli álom alatt kinyugodott földnek életét, zöld levelekbe öltözteti a ligeteket, virágokat nyit a réteken, énekre unszolja a levegőnek — vidámságra az erdőnek lakóit.

Igy ünnepel a természet 's annak kebelén állat és növény.

A' keresztény ember — ez a' porfomába rejtett isteni kép, ez a' töredékeny fenmaradandóság — mint a kegyelem országának polgára, szent áhitattal emelkedik az egiek felé. Mert hiszi, hogy neki a' halál sötéttségében is ragyogni fog a' jövőendő remény' csillaga, ez élet zivatara után is virradandó egy szebb tavasz reggele.

Hogy ez nem ábránd, nem hagy kételkednünk, ki megomptította a halál fullánkját, elvette a' koporsó diadalát 1. Kor. 15.

Az életnek reménye, a' reménynek e' hitre szükség van. E' hit az, melyen mint az angyalok a Patriarkhától látott lajtorján (1. Mózes 28.) úgy mennek által gondolataink a' végtelenségbe, melynek keblére van helyezve örök boldogságunk.

Midőn tehát a' halálal győzelmeskedett Jézus feltámadásának, akkor tulajdon jövő életünknek is ünnepet ülünk.

E' szent cél bátorított, hogy kibocsássuk a' közeledő húsvét ünnepére a'... nevű tanítványunkat, kit midőn szíves pártolásába bizodalmasan ajánlanánk, boldog ünneplés buzgó kívánása mellett tisztelettel öröklünk a

Marosvásárhelyt Április 9-én 1850.

alázatos szolgálói
a' helybeli ref. tanárok:
Bolyai Farkas mta.
Ercsei János.

A magyar nemzetnek Pázmánytól kezdve, Kőleseyen keresztül az újabb idők sok jeles fiáig, százával vannak már kitűnő stílistái: de a Bolyai irányú oly jellemzetesen különbözik minden másától, mint a mily külön áll és jellemzetes egész egyénisége.

Mikor például azt mondja a keresztény emberről, hogy: 'ez a porfomába rejtett isteni kép, ez a töredékeny fenmaradandóság', — minden hozzá értő előtt egyszerre világos, hogy ezt így csak Bolyai mondhatta, senki más.

Mily természetösmeret, erős, vallásos hit és fenesapongó költői képzelem terméke az ilyen kifejezés.

Mintha érezné az ember, hogy neki önként jött; ő másként nem is tudta volna megmondani. Hát az a patriarkha lajtorjáéhoz fűzött gyönyörű hasonlat, mily fenséges terméke a vallásos költészetnek!

Petőfi lángese elött ugyanazon lajtorja jelenik meg, midőn elszállt kedvese a mennybe hívja és ő csüggedten így felel:

•Felmennék édes-örömeist,
De vágyam hasztalan hevit,
Mert, a mi felsejtene,
Előtte lajtorjám, a hit.

A Bolyaié nincs eltörve; ép, és ő rendkívül szemléltetőleg tudja az olvasó elé varázsolni. Ez a kis darab is erőteljes bizonyítéka Buffon el nem avuló mondanásának igazságá mellett, hogy: Le styl c'est l'homme.

RÉTHY LAJOS.

AZ ÁRULÓ.

Elbeszélés.

(Folytatás.)

Irta Patru S. Oroszból fordította A. B.

Az isteni gondviselés évezredek óta nem hiába, többnyire úgy intézkedett, hogy a brutális erő és hatalom mellé aránylag kevés ésszt, sok rossz akaratot és leginkább megfoghatatlan együgyűséget szokott adni. Így volt az 1877-ben is, midőn az óriási a törpe ellen indulva, útjában mindenütt megbotolva, csak nagy nehezen tudott előre jutni. A sereg éhezett, alantas tisztjei kopáltak, csak a tábornokok sátraiban folyt

a pezsgő. Egy darab ideig az ember minden bajt türelemmel el szokott viselni, de végre meg a legbirkább természetű szolga is fellázad, ha állatiasságát bántják és gyötrik. A kozakosság éjjelenként táborhelyeit elhagyva, rabolni járt, és midőn a vidéket már annyira kipusztították, hogy sehol egy szelet kenyert vagy húst még arany pénzén sem lehetett venni, a sereg társzereit kezdte fosztogatni. Végre a rablókat megkerítették és néhányat közülük főbe is lőttek.

Az utólagosan megejtett vizsgálatból kitűnt, hogy a domi kozákok hetek óta nem kaptak élelmet. Hasonló panaszok merültek fel a sereg többi részeiben is, de mire az ügy illetékes helyre került, forradalmi lázadó tüntetéseket láttak benne, melyeknek elnyomására K. nagyherceg elnöklete alatt egy külön bizottság lőn kiküldve. Azóta mindenki elnémult; nem jöttek panaszok, egy szóval a rend helyreállott. Szent-Pétervártól a napilapok rovataiban hosszú jelentéseket lehetett olvasni a kormány atyai gondoskodásáról, mely vitéz katonáit nemcsak a szükséges élelmi czikkkel, hanem borral, théával, fekete kávéval és dohányynyal is ellátja. A tábori élelmészai kar élén X. herceg állott. A harezterén nem szolgálhatta hazáját rossz szemei miatt, de e fontos szakmában valóságos csodákat mivelt, Európa minden részéből, hires vállalkozók és szállítók jelentkeztek, kik egész hajóhadakat szereltek föl, hogy a roppant mozgósított sereg különféle szükségleteit részint a Közép-, részint a Fekete-tenger kikötőiből az illető raktárakba szállíthassák. «X. herceg — monák a napilapok — tönkre tette ugyan magát, de senkit sem károsított meg, most pedig beállott a haza munkái közé, kik legjobb tehetségek szerint a nagy feladat végrehajtására közreműködnek.» Arról senki sem beszélt, hogy a tönkrement gavalér gyalázatos sáfárságot űz a nép fill.reivel, hogy pénz nélkül senkit sem bocsájt maga elé, és hogy most ép oly kapzsi és fősvény, a milyen könnyelmű és préda volt, midőn milliókkal rendelkezett. Magától értődik, hogy X. herceget, mint aféle megbukott nagyságot, ismét mások használták fel. Az általa kizsárolt összegek háromnegyed részét hatalmas és dús-gazdag főuraknak kellett kiadnia, mert ezek révén jutott a megrakott jászol mellé. Főfel-tételül azt kötötték ki pártfogói, hogy a fővárosban a lehető legszerűbb viszonyok közt éljen, a háború befejezése után pedig azonnal külföldre utazzék. X. herceg megértette a feltételek szükséges voltát és valóságos anachoreta módjára élt, mialatt hetenként százazreket küldött a londoni vagy párisi bankokba.

Örmény ismerőseink az első közé tartoztak, kik az új planetát a hivatalos világ egén észrevették, és vele harmadik kéz által összeköttetésbe jutottak. Az első két millió borral való felét legsürgősebb adósságainak kifizetésére fordította, míg másik felét minden eshetőségekre kéznél tartotta. A mi ezután kezébe akadt, azzal már a szerződés értelmében kellett eljárni, nehogy pártfogóinak kegyét elveszítsen.

Az örmények, mint aféle finom szimatu emberek, a lótlap, vagyis zab és széna szállítását vállalták el havonkénti másfél millió rubelért s minután a háború tartamát nem lehetett előre meghatározni, előleges beszerzésekre tíz millió rubel előleget kaptak, mely összegből havonként husz százalék a számukra kiutalványozott számlák kifizetésénél levonatot.

Hasonló szerződések jöttek létre a többi szállítások tárgyában, úgy hogy mire a sereg szükségletei biztosítottak, X. herceg borralvalója kerek tíz millióra rugott. Magától értődik, hogy ezen óriási összegeket, az illető szállítók csak úgy fizethették, hogy a tárgyaknak legfeljebb öt százalékát adták át tényleg a csapatoknak, a többi pedig a borralvalók levonása után mint tisztességes hasznót zsebre vágták.

X. herceg, hatalmas pártfogói kívánságára, a a hadsereghez utazott, hogy a tényállást a helyszínen tanulmányozza. Mielőtt elindult volna, mindazon egyének névsorát kezébe adták, kikkel szükség esetére bátran beszélhet és kik-től utasításokat elfogadhat.

A X-ik hadtest főhadiszállására ért legelőször, honnan nyugtalanító hírek érkeztek. A legénység zúgolódott, több tiszt pártjátuk fogta, sőt ez utóbbiak közül olyan is akadt, ki a fővezért a csapatok szomorú helyzetéről értesíteni akarta. A parancsnok X. herceg tiszteletére fényes lakomát rendeztetett a táborban, melyen a hazafias felköszöntések egymást érték.

— Holnap alighanem hibázni fognak néhányan közülünk, — kezdé ő exzellenziája a parancsnok X. hercegre fordulva. — Pontban négy órakor megtámadom Ozman pasát, s így még a reggelire sem marad az embernek ideje. Majd csak egyedül fog theázni, kedves hercegem, mi alatt mi ott künn verekedünk. Addig is igyunk, uraim! Hé! Iván, te lusta kutya, hozd elő a jégbe hűtött bordeauxit! Az inyenca-szabály ellenére a vörös bort hidegen töltjük a pezsgőbe, melyet soha sem rakatok jégbe.

A vig dárúd után a főparancsnok vendégei a kényelmes sátorban ugyancsak hozzá láttak a játékhoz és néhány perc alatt a tábori asztalok fáját az arany és bankjegy halmazok miatt nem lehetett meglátni. X. herceg egy darabig tétlenül nézte a játékok, mert szent-pétervári pártfogói különösen lelkére kötötték, hogy meg a legbizalmasabb körben se felejtse el köztudomású szegénységét.

A jó tanács azonban nem sokáig maradt érvényben, mert X. az arany és a kártyák láttára régi bajába visszaesve, örült módon játszott. Mire négy órakor a társaság eloszlott, hogy a támadásnál mindenki helyét elfoglalhassa, a legtöbb pénz X. zsebébe vándorolt.

Mialatt odakünn az ágyúk dörögtek és az apró fegyver szüntelen ropogása egyetlen egy folytonos lövést jelzett, X. a sátorban mélyen elaludt. Mi köze neki a csatához, ő nem azért jött ide, hogy abban részt vegyen, vagy azt nézze. Ő tulajdon szemével arról akart meggyőződni, hogy a derék seregről gondoskodva van, hogy az semmiben szükségét nem szenved. A főparancsnok sátra előtt álló örök mohón felkaptak az ebédről és vacsoráról maradt csontokat, melyeket a szolgálk az asztalok leterítése után ki-dobáltak.

— Hallod-e te, ostoba muzsik, — kezdé a napos altiszt, midőn emberei a csontokon maradt húst lerágták, — tán azt hiszed, hogy azért küldött benneteket ide a császár, hogy egész nap egyetek, he, he, he!

— Hja batuska, — veté közbe az egyik katonája, — azt tartom, elég ha az urak esznek, mi üres gyomorral is meghalhatunk. Épen három hete, hogy penészes kenyérrel egyebet nem kaptunk.

X. herceg, a sátor vékony falán keresztül, mámoros fejjel, de azért elég tisztán mindent meghallott, a mit odakünn dicseretere elmondott. Tehát még kenyeret sem kapnak a katonák, pedig az az odesszai zsidó, ki a szállítást elvállalta, már milliókat utalványozott magának. Számláit a vezénylők tábornokok, sőt ennél sokkal nagyobb urak írták alá.

(Vége köv.)

EGY TELEM A PERSA FŐVÁROSBAN.

Irta Dr. Kégl Sándor.

«Persia kopár tartomány; eperfák, fűzfák és jegenyék sárfallal kerített ültetvényeiből álló vidék; sárfalu házak, száraz szalma, árpa és fekete kenyér hazája», írja Floyer Ernő «Unexplored Baluchistan» (Kikutatlan Baluchistán) című művében.

E mondatnál, melyet jellegűl választhatnék, nem lehet jobb jellemzést adni Nasz-Eddin birodalmának. Pusztaság, mely alig árulja el a földmívelőlakosság létezését. Dűledező sárfalakkal bekerített kerteskék imitt-amott, mint zöldelőzók a sivatagban. A földből alig kilátszó nyomorúságos házikók, földdel meghordott, lapos tetővel. Sárkupalás házak, melyek minden pillanatban összerokkádással látszanak fenyegetni. Primítív vízvezetékek, melyeknek víze a föld alatt mindenfelé szennyrel megrakodva fűt rendeltetési helye felé. Utatlan csapások országútiak helyett, kupolás, vászerzi karaván-szerzők, hol éhen halhat az utas, ha nincs teli a tarisznyája. Tojással, zöldséggel, gabonával megrakott szamarak, melyek szépen egymás után haladnak Gansemarsch-ban. Színtelen, sárga-barnás rongyokba burkolt, nemez-sapkás, tenyeres-talpas, szörnyen átkozódik. A szépmemből is van elég utcai kéregető. Ezek többnyire rossz életű nők, kik csak nappal kéregetnek. Nagy számmal vannak a koldusnók közt az elvált nők is. Iránban az elválás igen könnyű és a laza erkölcsök mellett nagy az eltasztott feleségek száma.

Az utcák elmaradhatatlan alakjai a dervisek és a kutyák. A dervisek bozontos, fésületlen hajjal, rongyokból összetűzött ruhákban járnak. Minden ilyen dervis egy-egy imánnak a nevében kéreget és az alamizsnáért fölajánlja patronusának mennybeli közbenjárását az Ur trónja előtt. Abban az utcában, hol lakásom volt, egy vézna, elkényszeredett fiatal dervis kéregetett. Minden reggel négyszer-ötször föl s alá járt utcaoszahoz és vontatott hangon mondá: «Zede besefa» ite imám Zinol'-abedin. («Adj a Bédabedim emám közbenjárásáért»). Más dervisek mesemondással csodítik maguk köré az utcai közönséget és a legérdekesebb helyen félbeszakítva elbeszéléseket, alamizsnát

(európai) utazót. Ha lóra ül vagy arról leszáll, három-négy suhancz kapaszokdik a ló zablája és tartja a kengyelt sopánkodó, kéré avagy szemrehányó hangon rebegve: «Szabenum bede» «Adj borralalót, uram.» Az ember alig győz elég apró pénzt készen tartani. Az ajándékkérők szemtelensége nem ismer határt; ha nincs megelégedve a borralalóval, hangos szavakban fejezi ki indignációját.

Kazvint, az órégi, hajdan virágzó persa várost elhagyva, gyorskocsiban folytathatja útját az utazó. A négy egymás mellé fogott ló vágatva vízi tükön-bokron át az európai gyártmányú üveges hintót. A jármű olykor akkorát zökken az egyenetlen országútnak csúfolt csapáson, hogy a benne ülő tagjainak épségét kezdé féltetni. Az út mellett meghatározott távolságra egymástól a mi vasúti őrházainkhoz hasonló épületek vannak, hol az útkaparó, mert ilyen is van, lakik családijával. Minden egyes ilyen útiőrházikónál megáll vagy tíz percze a gyorskocsi. A gyorskocsi meglátva, kiszalad a persa útkaparó és rövid, vastagszárú csibukkal szolgál a gyorskocsinak. Néhány szippantás után fel-frissülve, lovai közé vág kötelőstorával a kocsi, mire azok vágatva viszik a kocsit a legközelebbi őrházig, hol ugyanez a dolog ismétlődik. A csapár-khánék-ban lovakat váltanak, s ha jó borralalót ad az ember a postamesternek, fennakadás nélkül még éjjel is utazhatik, ellenkező esetben napokat vesztegethet friss lovakra várva.

Minél közelebb jön az utas a persa főváros-hoz, annál kopárabb, kietlenebb színt ölt magára a vidék. Sehol egy fa vagy bokor zöldje nem tarkítja a fűten, homokos síkságot. A talaj tapló-szárazságu, helyely-közel kaviesos. A nagy város közelségét csak a számar- és tevekarakánok mutatják, melyekkel lépten-nyomon találkozhatni. A méltóságos tevéken bóbiskoló, félj alvó, jól beburkolt férfi- és nőalakok ülenek. Kimagasló tornyot, minaretet még akkor sem lát az ember, mikor a székvárost kerítő földszéchez ér. A színes téglából épült, erőset mutató kapu alatt elhaladva, jókora utat kell még megtenni, míg a városba ér az ember.

Teherán még terjeszkedhetik, mert a sánczon belül van elég hely új házsorok számára. A girbe-gurba, többnyire közvetlen utcákra érve, különös érzés lepi meg az európaiat a két oldalt meredező, ablaktalan falakat látva. A persák nem építenek ablakot az utcára és így házaik kívülről falkerítéshez hasonlítanak. A főutcaikat kivéve, nincs nagy élénkség az utcákon és tereken. Csak a nagy csemettyűzéssel áthaladó számar- és öszvér-karavánok köleszőnőznek némi életet a rideg falakkal körülvett szűk sikátoroknak. A boltok lehető legrimitivebb bódékhoz hasonlítanak, kirakatnak híre sincs s a két-három láb magasra feltöltött küszöbön a kereskedő guggol, nagy lelki nyugalmával szíva a kálián-t, a persa nargilt. Theás házak szép számmal vannak mindenütt. A persa szenvedélyesen kedveli a theát, melyet hihetetlen mennyiségben élvez naponként. Akárhová megy az ember látogatába, a házi gazda mindig theával és édességgel (sirni) szolgál. — Az utcasarokkon 15—20-ával ülenek, hevernek a koldusok, kik közt egészséges fiatal emberek is vannak. Kedélyesen elbeszélgetnek egymás közt és udvariasan kínálják egymást a káliánal, mely kézzől kézzé jár. Keleten a koldulás nem szegény s a koldusok nem rimázkodó, kéré hangon, hanem csaknem követelő modorban kéregetnek. Mindegyik megmondja, hogy mennyit adjanak neki s ha kevesebbet kap, szörnyen átkozódik. A szépmemből is van elég utcai kéregető. Ezek többnyire rossz életű nők, kik csak nappal kéregetnek. Nagy számmal vannak a koldusnók közt az elvált nők is. Iránban az elválás igen könnyű és a laza erkölcsök mellett nagy az eltasztott feleségek száma.

Az utcák elmaradhatatlan alakjai a dervisek és a kutyák. A dervisek bozontos, fésületlen hajjal, rongyokból összetűzött ruhákban járnak. Minden ilyen dervis egy-egy imánnak a nevében kéreget és az alamizsnáért fölajánlja patronusának mennybeli közbenjárását az Ur trónja előtt. Abban az utcában, hol lakásom volt, egy vézna, elkényszeredett fiatal dervis kéregetett. Minden reggel négyszer-ötször föl s alá járt utcaoszahoz és vontatott hangon mondá: «Zede besefa» ite imám Zinol'-abedin. («Adj a Bédabedim emám közbenjárásáért»). Más dervisek mesemondással csodítik maguk köré az utcai közönséget és a legérdekesebb helyen félbeszakítva elbeszéléseket, alamizsnát

kérnek hallgatóktól. Olykor csatabárdal, szélespengéjű görbe karddal fölfegyverkezve járnak, hogy különös megjelenésük által magokra vonják a közfigyelmet. A mostani persa kormány csak túri a derviseket, mint elkerülhetetlen rossz-szat. A dervis különben ép úgy büntethető, mint más közönséges halandó. Egy néger dervis például, ki sokszor kéregetett tőlem, több hetet töltött lopásért a rendőrség börtönében.

A városi kutyák, mint Konstantinápolyban, az utcára dobott hulladékok eltakarítását végzik. Minden kutyának megvan a maga utcája és kapálja, s saj az idegen ebnek, ha a másik által elfoglalt területre merészkedik. Úgy látszik, egy fajhoz tartoznak az utcai komondorok, mert csaknem mindegyiknek egyforma sárga-barna színe van. A bensülött persa, ha másszínű ebet lát, mindjárt elkereszi azt európai kutyának (szeg frengi).

Teherán kellő közepén van egy nagy tér, melyet mind a négy felől házak vesznek körül. Ha az ember ehhez a térhez közeledik, már messziről megüti valami éles, dögleletes szag orrát. Közvetlen közelbe érve látja aztán, hogy az a tér telidesteli van félj rothadásnak indult ló-, öszvér- számar- és tevek-hullákkal. Száz meg száz kutya marakodik a döögökön és hurezolja ide s tova a véres beleket és leragott csontokat. Undorítóbb látványt képzelni sem lehet, mint ez a döggpiacz, a lakmározó ebek fölött a magasban egész sereg varjú kovályog és le-lecsap a felhalmozott döghüsrre. Közegészségügyi elővigyázatból (milyen egészségi állapotok lehetnek ott, hol ez is egészség-rendőri intézkedés?) minden városi lakos köteles erre a térre kivinni megdöglött állatját. Téli nem hagyján, de nyáron a kutyaparkban, mikor az egész város az oda-tűző naptól egy olvasztó-kemencéhez hasonlít, iszonyú lehet ennek a helynek a bűze. A téren keresztül menni nem tanácsos, mert a zsákmányunkra féltékeny ebek még az embert is megtámadják. Mint minden törvényszabta intézkedés, úgy ez az egészség-rendőri is, mely egy meghatározott helyre viti a dögöt, csak irott malaszt marad, mert senki sem ügyel fel végrehajtására. A legtöbb kárvalott persa ezért csak az utcára löki ki az agyon esigázott vagy más okból eldöglött barmát. Magam voltam tanúja, mikor a legelőkelőbb utcán két kutya hurezolta egy számarcsikó véres testét. Téli időben nem ritka látvány egy-egy lába tört tevé a városhoz vezető úton, melyet gazdája ott hagy éhen veszni. A bór nem igen drága és az indolens persa nem gondol a tönkre ment állattal, mely a városi ebek martaléka. A legtöbb kutya a városban kívül fekvő vágóhíd körül tanyázik és az ott kidobott belekkel és kiöntött vérrel táplálkozik; ezek a legvadabbak és nem jó éjjel a vágó híd közelében járni.

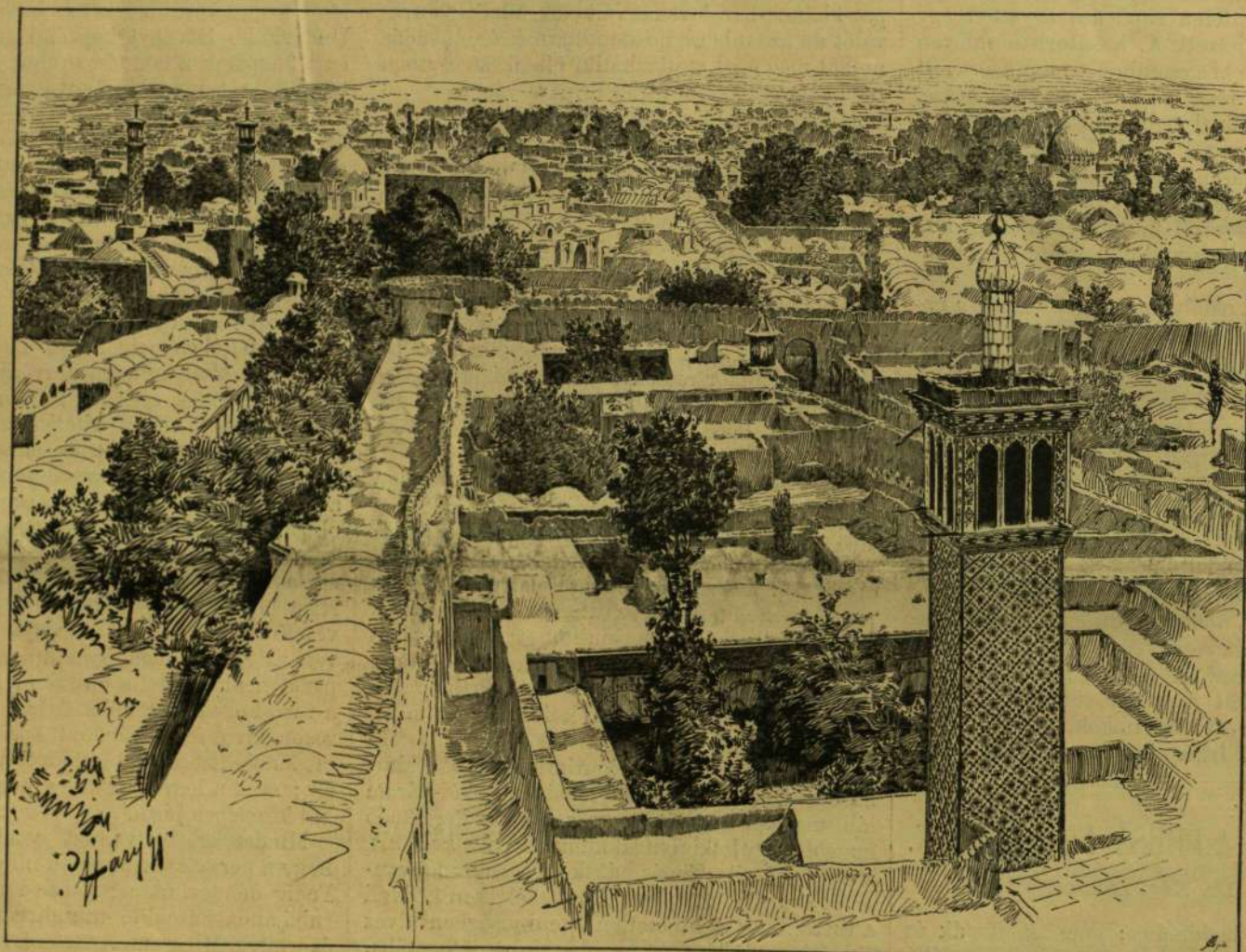
Mindezeket hallva, azt gondolhatná valaki, hogy a persa székvárosnak nincsen rendőrsége. Pedig dehogynincs; a bécsi rendőrök egyenruhájához hasonlóit mundaiba bujtattott lovas és gyalog Mihaszna Andráskó száma pár százra mehet. Van rendőrfőnök is, egy renegat olasz gróf személyében, ki egész tucat lovasrendőrtől kísértetve föl s alá kocsiakzik a városban. Rendőrség van, de rend nincs s az európai értelemben, különben az nem is lehet ott, hol nincs törvény, s hol minden a hatalmasok szeszélyétől függ.

Az utcákat még nem világítják s csak két főbb avenue (persálul khijábán) van gázlámpa-rudakra alkalmazott kőolaj lámpákkal ellátva. A meglehetősen költséges világítás a lehető legrosszabb. A kormány által a világításra kiutalványozott összeg nagy részét a kezelő hivatalnokok saját céljaira fordítják, vagy a hogy Iránban mondani szokták, megesszik. Alig pár óráig pislognak az utcai lámpáknak csúfolt mécsék s 8—9 óra után már csak kézilámpával lehet járni az egyiptomi sötétségbe burkolt sikátorokon. Az utcai világításra igaz nem sok szükség van, mert az igaz hitű persa, a mint alkonyodik, bezárja boltját, üzletét, és a női-lakosztálya, az enderunba vonul vissza, naplemente után ezért néptelenek, kihaltak az utcák.

Teherán nem épen szép város, monumentális épületei, merész, égbetörő minaretekkel ékeskedő mecsetei, márvány, mór stíly palotái nincsenek. Házaik csak arányukban különböznek egymástól. A jobb módúaknak kis kerteskéi és tágas udvarai vannak, melynek közepén márvány szegélybe foglalt, téglával kirakott vízme-

dencez foglal helyet. Ez utóbbi különös büszkeségét képezi az előkelő, gazdag perzsáknak. Minél vagyonosabb a persa, annál tágasabb, szebb a viztartója (*heuz*). A ház maga az udvarra szülő ablakjaitól minden diszt nélkülöz. Kivülről rideg, barátságatlan, szegényes házak, sokszor kincseket érő drága szőnyegekkel és remek művi díszedényekkel pompázó szobákkal ékeskednek. Keleten, különösen Persiában, hol nincs vagyonbiztonság s hol a gazdag mindig ki van téve annak, hogy a kapzsi, pénzsovár hivatalnok-sereg gazdagodási vágyának áldozatul esik, senki sem szeret vagyonával kérkedni. Pénzét elássa vagy más módon elrejt; fekvő birtokot nem vesz, mert azt nem lehet eldugni. Sok milliós persák kopott, ócska ruhákban jár és a bazári lazalkonyhából hozhatja néhány garasért a napi élelmére szükséges pilafot. Ennek az örökös titkolódzó rettegésnek, mely félelemmel és aggodással néz a jövő elé, kinyomatát viselik homlokukon az irániak lakai. Mintha félnének szépségükkel magukra vonni a figyelmet. Kivételt csak a sah és a miniszterek palotái képeznek.

(Vége köv.)

TEHERAN. — Eredeti persiai fénykép után rajzolta Háry Gyula.

EGYVELEG.

* **Sajátos folyók.** *Algírban* van állítólag egy patak, melynek vize valóságos tinta. Két kis patak ered, melyek közül az egyik vas-tartalmú, a másik sav-jellegű, a hol a két patak összeömlik, a víz fekete lesz, úgy, hogy irni is lehet vele. *Kolumbiában* délamerikai államban pedig egy pataknek oly savanyú vize van, hogy Rio de Vinogének, azaz ecset folyónak nevezik. A délafrikai *Orange* folyónak egy helyén, a hol réztartalmú hegyek szomszédságában megy el, a folyó vize oly mérges lesz, hogy a halak mind elpusztulnak, bár előbb igen sok hal van benne. *Khina* nyomoruságának nevezik a nagy *Hoangho* folyót, mely medrét többször hirtelen változtatja s tömérdek közleget elpusztít. *Kelet-Afrikában* a Webbe Thebeyli folyó, Belgiumban a Lys folyó s Kentuckyban a Mammoth-barlang folyói a föld alá tűnnek el hirtelen s többé nem is jönnek napfényre.

* **A legmagasabb ház.** A chicagói szabadkőművesek óriási épületet emeltek, mely 16 emeletnyi s 80 méter magas, tehát 8 méterrel magasabb, mint a kölni dom. A földszint köböl, a többi emelet csaknem kizárólag vasból vannak s a tetőn kertet helyeztek el. Az óriási épületnél több felhúzó gép működik, úgy hogy naponként 40,000 embert lehet fel- és leszállítani.

* **Koldus keresztmúlók.** A múlt század vége felé Rómában úgy gyakorolták a jótékonyt, hogy

keresztmúlóul kolduló barátokat, zarándokokat, vagy éppen koldusokat alkalmaztak. 1782 június 20-án Colonna herceg leányának keresztanyja egy szegény zarándok volt s csakhamar azután Barberini herceg komájával egy St. Marcello templomban állomásozó női hivat meg. 1785-ben Rospoli herceg fiát egy koldus tartotta keresztvize, kit a herceg ezen tettéért élethossziglan ingyen ellátásban részesített. Különösen kedvelt pótkoma volt a hercegek és előkelők mellett egy Fra Elia nevű karmelita barát, kinek zárdaja ez uton sok vagyonot szerzett.

* **A valódi bengáliai tigris** már kivészében van; még Brahmputra szigetén is, melynek kevéssel ezelőtt 6k voltak valódi urai, alig található néhány példány. A szenvedélyes vadászoknak több napot kell eltölteniök, míg egyetlen ily vadra akadhatnak.

* **Tippu-Tib közép-afrikai rabszolgakereskedőt,** ki Stanley legutóbbi utazása óta annyira emlegetett lett, szelítés érte, jobb oldalát s karját nem tudja mozdtatni.

* **A Szezezi-csatornán** a villamfény alkalmazása óta igen gyorsan hatolnak át a hajók. Öt évvel ezelőtt 36 óra volt szükség, jelenleg azonban 14 óra és 15 perc alatt már átmennek a csatornán.

* **A történelem tanításánál** Brandenburg nyilvános iskoláiban most ellenkező módszert követnek,

nejétől összesen 30 gyermeke. Ugyanaz a herceg szenvedélyes vadász volt. Egyszer Henrik Gyula braunschweigi herceg lakodalmára a letzlíngi vadaskertből 400 élő szarvast vitt nászajándékkul. Mily sok volt még itt a vad, mutatja, hogy 1573-ban, a rendkívüli hideg tél miatt a letzlíngi erdőben mint egy 3000 szarvas pusztult el.

* **Pórus járt milliósos.** De Vienne Sándor kaliforniai milliósos Európában kéjtazást téve, a montecarlói kártyabarlangban nagy összeg pénzét nyert, de éppen ezért visszatérve, kirabolták s nemcsak készpénzét, de utalványait is elrabolták. Kiraboltatását nem hitték el s a vendéglős még ruháit sem adta ki tartozása miatt s kiutasította őt a házból. Gyalog ment Nizzába, hol ismerőseket vett találni, de hiába, mert mindenütt koldusnak nézték, a rendőrség fogságra vetette s azután Marseillebe szállította, hol végre az amerikai konzul segített rajta.

* **A divat hatalma** sajátos módon nyilvánkozik az új zeelandi benszülött nőknél. Inget nem hordanak, de mellfűzőket igen, és pedig oly annyira összeszorítva, hogy a halálózás e miatt nagy mértékben terjed közöttük.

* **A táv-ugrás** nagy szerepet játszott a régi görög tornagyakorlatokon. Csaknem bihetetlenül hangzik az a tudósítás, hogy Chionis Spártából 15 és Phaylos Krotonból a szokásos súlyos buzogány alakú

bottal kezökben 16 méter távolságot voltak képesek ugrani.

* **Macska-adót** hoztak be a jelen évben Szászországban, a hol a macskák, ezentúl, mint a mi nagyvárosainkban a kutya, csak bélyeggel jelenhetnek meg nyilvánosan.

* **A vezetőnök társasága** Londonban az első évben aránylag kevés sikert mutatott fel, mivel csak 200 esetben használtak női ciceronekat idegenek. London 100 vasuti állomásánál lehet ily női vezetőket találni.

* **Érdemes ítélet.** Egy londoni úr a „Forest Hill” mellett nyaralót bérlet ki családja számára. A nyaraló tulajdonosa az épületet nagyon egyszerűnek mondotta, mind a mellett a bérlet családjaiban vörheny és difteritisz tört ki s egyik gyermeke a járványban meg is halt. A törvényszék a ház egészségétlen jellegét konstataulta s a tulajdonost 850 forint kártérítés megfizetésére ítélte.

* **Utazó bank.** Új-Zeeland szigetén Manavata kerületben egy bank külön vasuti kocsit bérlet ki, melyben hetenkint megállapított napokon rendez ügynöke jár elegendő pénzzel és revolverrel a rablók ellen. Minden állomásnál a vasuti kocsikban fogadják a klienseket, beváltja a chequeket és átveszi a letéket.

* **János György porosz herceg,** ki 1571—1598-ig uralkodott, 55 éves korában vette nőül harmadik feleségét, az akkor csak 14 éves Erzsébet anhalti hercegnőt. Ettől 18 gyermeke lett s három

DEÁK FERENCZ SZOBRA WARRINGTON WOOD JÁNOS ANGOL SZOBRASTÓL.

Lapunk mai számában közöljük Deák Ferencz szobrának egyik mintáját, melyet a szoborpatyázataalkalmával, —Rómából küldött be egy akkor ott tartózkodott angol művész, Warrington Wood János, ki azóta már meg is halt. Egy angol művészeti közlöny eleve íti föl ezt a tervezet most, s mint minket kiválóan érdeklő tárgyat, mi is érdemesnek tartjuk bemutatni.

A tervező művész, Warrington Wood János, Angolországban született és nevelkedett ugyan, de művészi működésének színhelye Róma volt s onnan nyerte inspirációját is, csatlakozva ahhoz a Canova által kezdeményezett szobrásziskolához, mely az ó-klasszikus ízlést igyekezett helyreállítani s melynek nálunk Ferenczy volt legismertebb képviselője.

Angol művész 1839-ben született Warringtonban, szegény sorsú szülőktől, s az ottani festéstudó iskolában nyerte első kiképzését. Már 1862-ben jutalmat nyert egy „Tavas” című szobormintával s e jutalom alapján Rómába küldetett tanulmányai folytatására. 1871-ben „Éva” nevű szobra okozott feltűnést, s Warrington előkelő polgárai, büszkék lévén honfitársukra, ezer font sterlinget gyűjtöttek össze s ajándékoztak számára. Ettől fogva a művész működése biztosítva volt, mindamellett ő állandóan Rómában maradt s csak időről-időre látogatott el Angliába. Leghíresebb művei „Szent Mihály győzelme a Sátánon”, mely óriási szobor Warringtonban van. (1877.) „A bethaniai nővérek”, „Az oroszánt megölő Sámson”, „Oberon és Titania”.

1877-ben a művészt az a szép kitüntetés érte, hogy a római művészek régi (1593-ban alapított) Szent Lukácsról nevezett akadémiaja tagjává választotta, mely kitüntetés külföldit csak ritkán ért. Tagja volt természetesen az angol művészeti akadémia is. Rómában 1874-ben a Lateran közelében megvásárolt egy csinos klasszikus stílusban épült villát, melyben régiségekből s műipari cikkekből valóságos múzeumot létesített s kiváló angol honfitársainak vendégszerető gazdája és Róma művészeti kincseinek megismerésénél szellemes és szeretetre méltó vezetője volt. Élete szerencsés és kellemes körben folyt le s halála is váratlanul és hosszabb fájdalmas betegség nélkül érte el, bár igen korán, már 1886-ban. Angolok és olaszok rókoszenyvel emlékeznek meg még most is a derék művészről, ki hazánk művészeti mozgalmában is elfoglalt egy szerény helyet, bár tagadhatlan, hogy az a iskola, melyhez tartozott, ma már nem felel meg a nagy közönség változott ízlésének.

A TUILERIAK UDVARÁBÓL.

Carette marquisné emlékirataiból.

II.

1867-ben, a világiállítás fényes ünnepélei után, senki sem gondolt volna a bekövetkező drámára.

Az emelkedett hangulat dacára, avatott körökben egy európai háború eshetőségéről beszélgettek. A Rajna tulsó partjáról érkezett kedvező hírek benyomása meglátszott Vilmos király párisi fogadtatásán, melyben a nagy tömeg mintegy ösztönszerűleg, mely hallgatással nézte bevonulását.

Ellenben az osztrák császárt, az angol trónörökös, Abdul-Aziz szultánt és a többi fejedelmi személyeket a párisi nép tüntető örömrivalgásokkal fogadta.

II. Sándor császár fogadtatását, Berezovszki merénylete dacára, szívélyesnek lehetett mondani,

mivel a nemeslelkű fejedelmet már jóval előbb azon hír előzte meg, hogy ezentúl népeivel békeben akar élni.

A Berezovszki-feré merényletről annak idején, és sokkal később, ezer féle leírás jelent meg, de miután azt láttam, hogy a szoros igazságnak egyik sem felel meg, ezúttal az egész dolgot minden szépítgetés vagy takargatás nélkül elmondom.

A longchampsi versenytéren tartott nagy katonai szemle után Napoleon császár kocsiját, melyben ez a császár, a trónörökös és Vladimir nagyherceggel ült, sűrű néptömeg vette körül. A nagy szökőkúthoz érve, Raimbeaux, a császár lovászmestere, ki a koci mellett lovagolt, egy embert vett észre, ki fölemelt kezében tartott pisztolyt a császár szejegzte. Raimbeaux lovával oda ugratva, testével a császár alakját fedezte, úgy hogy a lövés lóva fejét érte. Napoleon

DEÁK FERENCZ SZOBRA WARRINGTON WOOD JÁNOS ANGOL SZOBRASTÓL.

rátságot és 1870-ben Európa valamennyi uralkodói közül ő volt az egyetlen, ki a cserencsétlen országtól el nem fordult. A szeptemberi fegyverszünet és a ferrires-i találkozás, csak a császár közbenjárása nyomán jöttek létre. Eredményüket ismerjük.

Midőn a porosz király 1867-ben Párisba érkezett, a császár fényes katonai kísérettel az éjszaki indóházánál várta. Jurian de la Gravière tengernagy azzal lón megbízva, hogy Bismarckot lehetőleg elfoglalja, nehogy ez az esetleg kellemtelen tüntetéseket észre vegye.

Az első kocsit, melyben a két uralkodó ült, éljenek fogadták; a második kocsi, melyben Moltke tábornok ült, úgy tettek, mintha észre sem vették volna, de midőn Bismarck gróft, hagyománysszerű fehér vasas egyenruhájában, a hegyes sisakkal fején észrevették, egyes fűtőket és fülhasító hangokat lehetett hallani. Bismarck, ezen alkalommal a lehető legnagyobb ügyességet tanusította.

— Nagyon köszönöm, tengernagy úr, — mondá Bismarck — az eféle fogadtatásra el voltam készülve és ez egy esepet sem lep meg. Mi politikai emberek nem tetszhetünk az egész világnak, s így ilyesmit is el kell fogadnunk.

Ily hangon aztán a társalgás könynyűvé vált. Egyáltalán mindazok, kik ezen alkalommal Bismarckot látták, és vele érintkeztek, egészen másképen is gondolkoznak róla, mint a mostani közönség. Modora és szellemes társalgása inkább finom francziára mint valamely porosz junckerre vallottak.

A porosz király lakhelyeül a Mersan pavillon volt kismelve. A kocsik a Carroussel udvarán hajtottak oda. Midőn Traján diadalíve alá értek, a király Napoleon császárhoz fordulva, azt mondá:

— Mióta itt jártam, nagyon szép dolgok épültek. Én ugyanis 1814-ben voltam itt utoljára.

Mire Napoleon császár az ügyetlen bókot eltakarra, azt felelte: „Felséged mostani látogatásának módja sokkal szerencsésebb a két nemzetre nézve.”

E két rövid mondat eléggé világosan jellemezte a két hatalmas uralkodó lelki állapotát.

Vilmos király első kirándulásában a butteschaumonti magaslatra hajtott, honnan a nagy várost sokáig nézte.

— 1814-ben itt voltam, — mondá ismét régi emlékeit fölelevenítve.

Erre aztán vezérkari tisztjeinek a hely színén az egyesült seregek bevonulásáról hosszas előadást tartott és kezével mind azon pontokra mutatott, melyeken a porosz csapatok akkoriban állottak.

Ezenkívül Vilmos király nagyon érdeklődött a város vízvezetékei iránt. Kíváncsára báró Hausmann, a szajnai kerület előljárója, a menil-montanti vízművek bejáratánál várt rá, és a királyt egy arany pohárból a vezetékek vizével megkínálta.

A király kevésett ivott, ép úgy, mint gróf Goltz nagykovet, és ennek testvére, a király hadsegéde. Csupán Moltke tábornagy akart alaposan a dolog végére járni, és serlegét fenéig kiürítette, minek következtében több napon át gyomrát fájdítva, nem igen dicőstette a párisiak vizét. A Tuileriakban adott fényes táncvigalom alkalmával — írja Carette marquisné — a kottillón alatt eszembe jutott, hogy Bismarckot, ki minden egyébre gondolhatott, a táncba kell kevernem. Az épen kezemnél lévő rózsacsokrot a vaskanczellárnak átnyujtva, ezzel értésére adtam, hogy tánczosul őt választom. Bismarck nemcsak hogy zavarba nem jött, hanem a szokásos gyors keringőt velem kifogástalanul végig tánczolta.

A magában jelentéktelen esemény nagyon megtetszett az uralkodóknak, valamint a társaság egyéb kiténősegeinek, kik arra nem számítottak, hogy a komoly Bismarck, ki akkoriban már a világ dolgaiban nagy szerepet játszott, a fiatalság mulatságában részt vehessen.

Midőn helyemre visszavezetett, egyenruhája gomblyukából egy rózsabimbót nyújtott át a következő szavakkal:

— Fogadjá el asszonyom e bimbót az utolsó keringő emlékekül, melyet életemben táncoltam, de elfelejteni soha sem fogok. (Vége.)

BARNUM.

A világhírű reklámfejedelemlől nemrég közölt azon hír, hogy e hó 7-én 81 éves korában meghalt, ezúttal nem volt reklám, hanem valóság. Az egykor oly sokat emlegetett Barnum Phineas Taylor nincs többé, s most bemutatott arcképeünk csak emlékét őrzi meg annak a valóban zseniális embernek, ki összes tevékenységét az emberi kíváncsiság felhasználására fordította, s ezt oly mértékben cselekedte, mint sem előtte, sem utána senki más.

Egész köteteket írtak Barnum esodadolgairól, ezek között vannak saját iratai is, melyekből egy korábbi folyamában a Vasárnapi Ujság is közölt érdekes részeket. Most azonban csak egy pár emlékeztető adatot sorolunk fel. Barnum Connecticut amerikai állam Bethel nevű városában született s már 6 éves korában, midőn összes vagyonra egy dollárt tett, megkezdte nyilvános szereplését. 1871-ben már óriási múzeuma, menaszériája, ezirkusza és ritkaság-gyűjteménye volt, mely általános bámulatot keltett. Híres tette volt, midőn felfedezte s a világon széthurcolta a „Tom Thumb tábornok”-nak nevezett (eredeti neve Stratton) törpe emberkét s még híresebb, midőn Lind Jennyt, a svéd csalóányt, végig énekelte Éjszak-Amerika nagy városain méssé honorárium mellett. Rendes lakása Connecticut államnak Bridgeport nevű városában volt, egy Transtan nevű keleti fényű palotában. Még a múlt évtizedben is új-új és valóban bámulatos mutatóványokkal csalogatott közönséget ezirkuszaiba s mutatóványos telepeibe s nagy híre volt, midőn a londoni köznép kedvezését, a Jumbo nevű elefántot, a londoni állatkertből megvette s oly zajjal vitette el, hogy az Londonban csaknem lázadást idézett elő. Később Siam szentelt fehér elefántját szerezte meg.

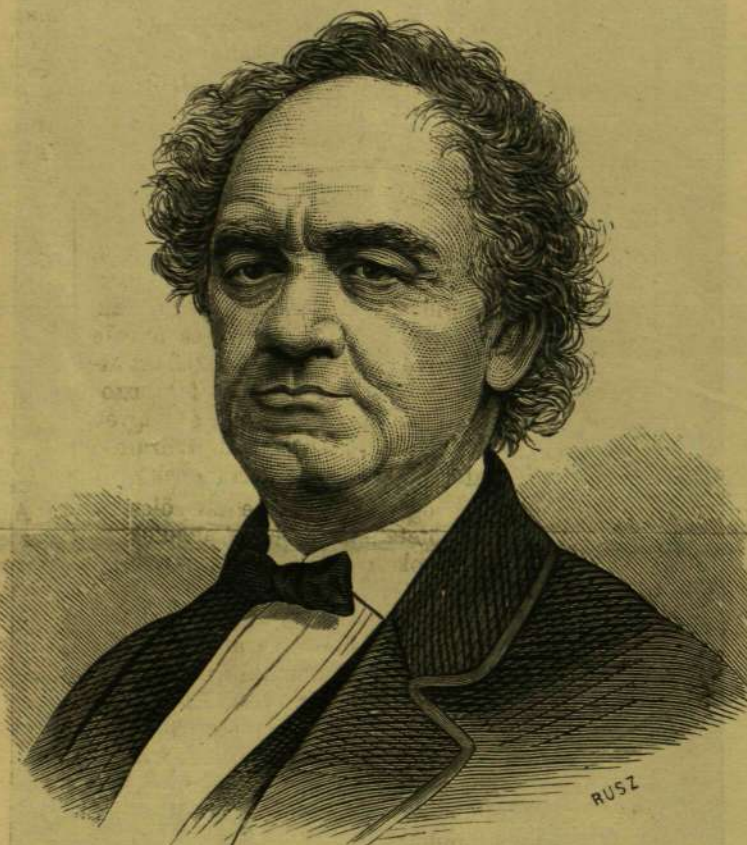
Rendkívüli mestere volt a hazugságoknak, melyekkel rútul be tudta csapni a közönséget, de úgy, hogy az utóbb maga is nevetett a hiszékenységén. Ilyen volt például esete egy vén és rút szerecsen asszonnyal, a kire ráfogta, hogy 165 éves, shogy volt dajkája Washingtonnak, az éjszakamerikai köztársaság alapítójának. Tömerdeknek nézték az undok teremést, s fizettek látásért, mint a köles. Utóbb persze kitűnt, hogy hazugság az egész; de a humbugmestertől akkor már nem lehetett visszavenni a belépti díjakat. Voltak tudós kutyái, macskái, bolhái és mindenféle állatai, ásatag szobrai, özönvíz előtti festményei, színházai, gyermekkiállításai, esodaszertű egyvelegű gyűjteményei, muzeumai, panorámái, furcsa összeállításai gépei, szóval mindene, a mi az emberi kíváncsiságot fölkeltheti.

Sőt történeti nevezetességű emberekben is dolgozott nem egyszer; híressé vált embereket és fejedelmeket mutogatott jó pénzért, így a nemrég elhunyt Kalakaua királyt körülhordoztatta ezirkuszában egy díszes hintóban. A jámbor havai király azt hitte, hogy ez rá nézve a legnagyobb megtiszteltetés. Boulanger tábornoknak is tömerdek pénz kintál, ha hozzá szerződik. A költséget, különösen a hirdetésekre, sohasem kímélte, s ebbeli pazarlásával milliókat szerzett; s habár igen gyakran voltak nagy veszteségei is, ő, mint az ügyes macska, újból talpon termelt.

Kétségtelen, hogy Barnum nem volt közönséges ember, s más téren talán maradandóbb emléket is hagyott volna hátra. Így csak muló hírt s milliókat hagyott hátra, melyekről azt mondá, hogy „mind a nyomdafestéknek köszönheti”. E milliókból százezer dollárt egy Bostonban fölállítandó természetrajzi múzeumra is hagyott.

(Elbeszélések. Írta Baksay Sándor. Budapest, Franklin Társulat, 1891. Ára 2 ft.)

„Serpit humi tutus.” — vette magának saját szerdén hangzó jelmondatul e kötet élére Baksay Sándor. „Biztosan kuszik a földön.” Mindjárt az első lapok egyikén bővebb magyarázatával is szolgál ezimnek és jelégének s velök együtt az egész kötetnek. Nem lesz elbeszéléseiből, — azt mondja, — sem mesebeli, sem papirosbeli sárkány. Legfeljebb szőlőinda, mely egy nádas parasztház tornácát árnyékozza be; vagy szederinda, mely egy arasznyi területet befut az ugaron. Olyan szép a föld színe! A vetések, az erdők, a berkek, a nádasok! Az én népem fia! és leányai! Miért mennék én a föld alá turkálni, mint a nekrophorus? Aztán valamivel odébb: „Gyalog járunk, néha könnyű lábbal, néha poros saruban, egyik háztól ki, a másikhoz be. A te házaidba, mezeidre, erdeidbe, hegyeidre édes népem. Kényes népem, nyakas népem, fogó népem, azt mondják, de nekem szép népem, erős népem, hív népem. Nem keresem a hibáit; — a szennyeseidet a statisztikus rideg-

BARNUM PHINEAS TAYLOR.

ségével; a nyomorékjaidat a moralista keserűségével; a gazembereidet a kriminalista mohóságával. Fűvészek vagyok, virágot szedegetek. — A bürköt, a rutát, a maszlagozt, az átkozott mályvát nem látom meg, nem is tudnék a gyökerük ásní. Csak a mi nyílik, ragyog, illatoz. A vendéglátó sokáig a paripás kunig, a hallgató Tiszától a zengő-bongó somogyi erdőig.” Így jellemzi maga-magát, költői világát Baksay Sándor, sokkal élesebben, sokkal biztosabban, mint a hogy a leghonzolódóbb esztetikus is megtehetné. Ott marad, igen a föld színén, az ő édes népe fia! és leányai között. Papirosán fölépülnek a tornácos parasztházak, apró ablakaikkal, térs udvarokkal; a négy ökrök éppen most fordul haza a szántóföldről; a kifáradt gazda köszöntését jó szívvvel fogadja a kipirult arcu menyecske; a pitarajtóból kifiz a láng, s inycsiklandó paprikás illata árad ki. Minő világ ez! Tolla eleven alakokkal népesíti be a

* Baksay Sándor elbeszéléseinek legközelebb megjelent kötetéről lapunk legutóbbi számában szólottunk. Úgy hisszük, hogy a „Vasárnapi Ujság” olvasói, kik Baksaynak most kötetben megjelent elbeszéléseit lapunk hasábjairól mind ismerik, érdekelni fogja: miképp nyilatkoznak a jeles író e műveiről a bírálók, s azért átvesszük itt a „Fővárosi Lapok” cikkeit, melyben Baksay új kötetét méltányolja. Szerk.

SZEDER-INDÁK.*

betű-utczák fekete sorait; a nehézkes észjárású falubíró, az értelmes jegyző, az okoskodó kupak-tanács, a furfangos káplán, az álmos tiszteletes, a munkabíró gazdaember, a takaros feleség, a duhaj parasztleány, a ki már nem fér a természetétől, az edzett véré, bátorlelkű Mollináry-baka, a szemérmes és önértéssel teljes deli hajadon, az árvaít fölnevelő, katonás özvegy asszony s meg annyi más egymásután jelennek meg előttünk a mint élnek, dolgoznak, mulatnak, — az ekeszarva mellett, a konyhán, a pázsiton, a templomban, a koresmában, a faluházán, a malom alatt véges-végig. Milyen szeretettel rajzolja őket, mennyi odaadással kutatja lelkük világát; mint a bányász, a biztos erőt tár-nába, száll le ő is népe közé, s hozzá fel két kézzel belőle a tiszta szinaranyat, néha sokat is, egész néprajzi adalékokat, a forma és a történet gyors menetének rovására.

Baksay Sándor azonban nem áll ám meg az alacsony tetejű tornácos házikók mellett; nem riasztják őt vissza a téglára rakott, cserepes födelek, a magas függönyös ablakok sem. Be-pillant hozzájuk, s meglátja bennük a fejlődő nevédek-leányok ábrándos lelkét, az angol kisasszonyoktól hazakerült magyar kisasszonyok pajkos vidámságát, meleg kedélyét, őszinte érzését, a falusi gavalérok egyszerű nemességét, a zsörtölődő tyannus apák lágy szívűségét, a morvából megmagyarosított hivatalnokok hazafiaságát, a stréber fiatalok ki-aszott lelkületét, a két-hetes asszonykák világtájdalmát, s a tegnapi férjek válsági készüléteit. Mindenütt megfordul, a hol mosolyog a napfény, ha bárányfelhők néha el takarják is; a hol egy virág illatoz, ha meredekre kell is küszni utána; a hol egy gyöngyszem hever, még ha szakadékokat kellene is áthidalni érte.

A „Szeder-indák” négy darabot tartalmaznak, egy bájos allegóriát a „Három kereszt”-ről: kinek-kinek a maga keresztje a legkönnyebb, s ki ki maga készíti a maga keresztjét; egy kedves humorú „Recipé”-t a fiatal párok házi viselkedése ellen, s két nagyobb elbeszélést, a „Jáhel”-t és a „Babett”-et.

Jáhel egyszerű, igénytelen parasztleány, de kiben a magyar parasztleány ideálja van rajzolva élesen, biztosan, jellemzetesen. Dolgos és igénytelen, enyeltő és büszke lelkű, odaadó és hűséges, kevély és rátartó, szerény és megalázkodó ez a leány egyszerre. „Tekintetben az erkölcsnek az a kevélye fénylett, melyet, ha a lélekkel együtt nem születik, semmi rang, semmi nevelés sem plántálhat abba. Nem az ismeretes legfelső tizezernek,

hanem annak az ismeretlen legeslegfelső tizezernek a két vére az, a mely erkölcsi előkelőségnek nevezi magát. Az egész világ legfelső tizezere, melyből csak néhány kerül a gyöngybe; sok a porban marad, sokat tűzbe juttat tragikuma, hol apró darabokra törve, ég el. De a szenny nem fogja sem a porban, sem a tűzben.” Ilyen Jáhel. Leánya egy szegény özvegyasszonynak, ki másodszor is férjhez megy egy özvegyemberhez, a kinek meg egy fia van: Jóra Péter. A két gyerek együtt növekszik, Jáhel deli hajadonna virul fel s bomol utána az egész falu legénysége; Péter legkülönb legénye lesz a falunak s összevevényszik valamennyi pajtásával Jáhelért és szerelméért. Tán nem is álma útjában semmi, ha az apa időnek előtte el nem hal, s az önértékes mostoha, nem akarva a falu szájára jutni, vissza nem utasítja Pétert, hogy azt ne mondassák felőle: a nyakába varrt leányát, holott az ő leánya nem szorol arra. Péter bújában felesap katonának s Boszniaiból vitézségi érdemrendet, őrmesterséget és szerelmi vágytól égő szívet hoz haza. De a válasz most is tagadó, ugyanabból az okból. Pedig az irigység rúdja ugyan rájár most már a felgazdagodott özvegyasszonnyra és mindeneknél szebb és derekabb leányára. Az egész falu kárörömben üjjong fel, midőn Jáhel — katonának hívják, mert ott lenn a szlaviniai kis faluban, a hol született, a vén tiszteletes véletlenségből a fiúk rovatába írta be,

NAGA FŐNÖK MANIPUR HATÁRÁN.

RÉSZELET KOHIMA VÁROSÓL.

A KELET-INDIAI LÁZADÁS SZINHÉLYÉRŐL.

s férfias neve teljessé teszi a fura tévedést. Jóra Péter megy le a kis faluba, valamiképp helyreigazítani a hibát, de mikor látja, hogy mennyi sok hercezhurezával van ez egybekötve, csak-hogy megmentse szerelmes szép hugát a falu csúfos szájától, melynek így évekig ki lenne téve, egyet gondol s másodszor is felesap katonának. Lépő Jáhel neve alatt. Ott csakhamar fölviszi isten a dolgát: szorgalma, ügyessége, tehetsége a tiszti iskolába juttatja, s miután kegyes családsát jóakaró ezredese pártfogásával jóvá tette, el is nyeri az aranybotot. Mint ilyen kerül haza s ekkor már Jáhel, a ki tudta, hogy érte szolgált új három esztendő, kebelére borul.

Ebben a keretben vannak fölállítva az elbeszélés főalakjai, kik mellé egy egész sereg mellékalak sorakozik az alföldi népelet világából. S a mi a képet teljessé, elevenné teszi, a népelet egyes jeleneteinek közvetlen, üde rajza, mely az elbeszélés menetében szervezően beleilleszkedik. Az iskolai exáment, a katonasorozást, a falusi ifjuság vasárnapi mulatozását, a magyar paraszt végrendelezését, a mezei élet mozgalmát, a kapatos parasztleány duhajkodását, veszekedését, a magyar népelet mindegyik jellemző vonásait elevenebben, magyarságban megírni nem lehet. Baksay nem is hajuknál fogva rangatja elő e rajzokat s nem is staffagenak festgeti, hanem magyaráz velük lelkiállapotot, fest bennök jellemet s viszi előbbre általuk cselekményét. Előadása ép ily mértékben elragadó. Teli frissességgel, közvetlenséggel, költői bájjal, mely leköti az olvasót, kidomorított jellemzetességgel, mely szinte fölvidé a hang csengését, melyely a szavakat ejti. Ezek a szók, ezek a fordulatok, melyeket itt hallunk, nem a tájzótárból vannak kiríva s nem emlékeztetnek a „Nyelvör”-füzetek utolsó lapjaira. Talán az egy Jóra Péter beszéde esik e tekintetben kivétel alá, a ki mégis többet látszik tudni, mint a menyit tudhat.

Ilyen a „Jáhel”.

S a „Babett” nem kevesebbet ér. Egy fiatal leány levele, ki meghívja volt iskolatársait nyoszolyóleányoknak az esküvőjére, s elbeszéli, hogy milyen nehezen jutott vőlegényhez. Mennyi elragadó kedvesség, a harmonikus bájnak mindent átverő ragyogása aranyozza be ezt a ki igénytelen történetet! Csupa napfény, illat, derű az egész. Mint egy június-eleji délután: a levegő reszket, az égen nincs felhő, friss szén illata érzik, a virágok himbálnak, egy árnyékos kehelyben fennakadt a harmat, azt lehetne hinni, hogy könnyesepp, pedig gyémánt. S benne egy fejlődő növendék-leány ébredő első, örök boldog szerelme rajzolva. A zongorának egy húrja sem marad érintetlen, a festőtáblának egy színe sem fölakatlan, az érzelme egész hosszú skálája megszólal, s mindez harmóniába olvad, ezüstös csengéssel, lágy dallamossággal, mint nyári naplemente a vecsernyére hívó kis hangrang zengése.

„Négy hét múlva itt legyetek mindnyájan. Majd meglátom, ki lesz a legszebb nyoszolyóleány. Azt ültetjük Ödön mellé a kocsiába, mikor viszik a kis Babettet a fehér tanyára. A fehér

mert nem engedi magát a levegőbe ragadtatni. „Biztosan kuszik a földön.” — Azon az édes anyaföldön, mely megtermé nekünk Petőfit, nagyra növelte Arany Jánost, magának vallotta Tompát.

Ott járt iskolába, a hol ő. Betűszerint. Az ő kollégiumaik valamelyikében végezte ő is iskolát, a hol kétségtelenül átdolgozta magát becsületesen latin autorain; aligha kerülte el valamelyik külföldi protestáns egyetemet; s midőn onnan haza jutott, s valamelyik szerény gimnázium katedráján vagy egy árnyas paplak méhesében megvonta magát, bizonyára magával vitte görög költőit, Shakespeare-t és a Bibliát. Az utolsó idők nagy írói mind nagyobbára ezt vagy ilyenforma iskolát jártak nálunk. És nem szakítottak az étellel sem. Kimentek a nép közé, azzal sirva bújában, azzal vigadva örömeiben. Homér derült ege és a Könyvek Könyvének egyszerű fensége, szívének olthatatlan emberszeretete és lelkének vérszűletett költészete megőrizték a Baksay Sándor egészséges idealizmusát, földfelettétek vele a földgömbnek azt a ma már talán egyetlen egy följát, a melyen még nincs csupa nyomor, csupa szenny, csupa bűn, de van hűség, szeretet, becsület és minden egyéb, a mi e siralomvölgyét széppé és kíváncssá teszi.

Mindenesetre kiváló elbeszélői tehetség. Több is annál; inkarnátus magyar tehetség, melyet a magyar nemzeti génusz termékenyített meg, s mely kizárólag magyar csupán, telidesteli a költészet arany zamatával. Lehetnek talán, a kiket nem kap meg a Jáhel, mert nem érdekli őket annak világa, nem ismerik vagy csekélybe veszik ennek megnyilatkozását; de alig képzelhetek olvasót — nem csak magyar, de akármielyen nyelvű művelt olvasót — a ki találsággal el ne ragadjon a „Babett” szépségeinek mindent elöntő árja, mely minden lapját, minden sorát költői varázsszal ragyogja be. Így csak isten kegyelméből való költő írhat, a kinek a Múza megadta azt a ritka tehetséget, hogy mint a virtuóz a jól ismert zongorán, oly biztosan tudjon játszani hallgatói érzelmeivel: mosolyt kelt és könyekre fakaszt, megindít és lecsöndesít, vihart támaszt a lélekben és elnyugasztja; szóval játszik velünk hangulata és kedve szerint.

Azt mondja egy helyütt, válaszolva valamely tisztelőjének, ki őt Zolától félti s természetlenséggel vádolja: „Ne féltsen Zolától, féltsen inkább a mi nagy írónktól, kiknek ha én egy sorát elolvasom, kiesik kezemből a toll, mint Szent Czeczília kezéből a lant, mikor az angyalok énekét meghallotta. Ennek tulajdoníthatja az én írói dilettantizmusom hetes forgását is.”

Pedig az ő szorgalmas munkásságára nagyon is nagy szükség van. Épen ma, midőn az ifjú nemzedék már egész az unalomig hirdeti versben és prózában, hogy „a nemzetieskedés” eszméje végkép lejárt, „nemzetközi szempontja, egyetemes világnézetle” kell emelkedni: ő egyike ama igen keveseknek, kiknek munkáit példaképül lehet odaállítani, hogy ez a lenézett és elkopott nemzeti szellem mire képes — egy igazi költő kezében. SZÁNTÓ KÁLMÁN.

KOHIMAI NAGÁK, MANIPUR ÉJSZAKAI RÉSZÉN.

A KELET-INDIAI LÁZADÁS SZINHÉLYÉRŐL.

AZ ANGOL HADJÁRAT MANIPURBAN.

Az óriási kiterjedésű angol Kelet-Indiában még mindig sok apró, névleg független állam van, melyeknek fejedelmei látszólag egészen önállóak, bár tényleg, a mint az máséknál nem is lehet, az országukban lakó angol konzulok, residensek vagy más néven nevezett polgári és katonai hatóságok felügyelete alatt vezetik kis országuk belső ügyeit. Nem egyszer történik meg, hogy ily apró országokban különösen a trónörökös rendje miatt polgárháborúk törnek ki, s ilyenkor az angolok mindig beavatkoznak s nem egyszer felhatalmazzák az alkalmat, hogy az apró államok látszólagos önállóságát is megsemmisítsék.

Ily eset történt közelében Manipurban is, mely eset azért nevezetes, mivel az angolok első beavatkozása véres háborúra s legalább kezdetben az angol csapatok vereségére vezetett. Manipur éjszakkalelt Indiában fekszik, Assam és a Felső-Birma között, tehát angol birtokok által körülvéve, területe csak 8000 négyzetangol mérföld s lakosainak száma is alig haladja meg a 200.000-et, a mely szám Kelet-Indiának közel 300 millióra mért lakosságával szemben csakugyan elenyésző csekély szám. A lakosok nem tulajdonképpeni vadak, de azért nagyon műveletlenek s még az angolok is nagyon csekély hatással vannak rájuk. Letelepített európaiak itt alig laktak, de a fővárosban, melyet Imbhalnak is szoktak nevezni, van egy tekintélyes konzuli lak (residencia), a mint az angolok nevezik) közvetlen a fejedeleml palotája mellett. A házat ó-angol stílusban építették, téglalapzatú, de bambuszfaiból, azonban 7 láb magas kerítés s árok veszi körül, úgy, hogy szükség esetén védelmezhető is, s mivel a bezárt terület mintegy 18 hold s kitűnő víz van benne, a védelemre alkalmas is. A manipuri konzul különben Cachnar kormányzója alatt áll.

A háború kitörésének oka trónvillongás volt. A múlt évben letett fejedelem (Maharand) helyébe *Subraj* nevű testvére és trónörökösé követte, de egy másik testvérük: *Senaputty* szintén vágyott a trónra. *Quinton*, Assam főbiztosa, az angol kormány megbízásából 550 főből álló csapatot juttat Manipurbba március 16-án, hogy a villongásokat megszüntesse. Katonái a 42. 43. és 44-ik bengáli ezredből való gorkha indusok voltak. A békétárgyalások, melyeken *Grimwood Clair* manipuri angol konzul is jelen volt, nem vezettek sikerre, s *Subraj* ösztönzésére végre *Skene* ezredes, a csapatok vezetője, március 24-én hajnalban megkísérelte, hogy *Senaputty* elfogja. A csata ezzel megkezdődött. *Senaputty* katonái, kik mintegy 6000-en lehetnek, már az első nap elfogták az angol vezéreket s erre fegyverszünet állott be s az angolok ismét alkudoztak a fejedellemmel. Mivel azonban ez az alku sikerre nem vezetett, a bennszülföltek folytatták a csatát s teljesen megverték az angolokat, úgy, hogy sokan estelek s csapatjaiknak alig fele, mintegy 220 ember, menekülhetett meg. A visszavonulás teljes rendben történt Gheriglabba, a cachari határhoz, de a meggyengült hadtest különösen az élelmi szerek s más készletek hiányában nem mert többé támadni és új erősitéseket kellett várniok főképp Birmából, melynek katonasága legközelebb volt.

Az új hadjárat két oldalról akarja megtámadni a független Manipur államot. Az egyik csapat Kohima katonai állomáson van, mely Assam déli részén fekszik Manipur határán, a másik Tamaban a Manipur folyó mellett, Felső-Birma nyugati részén. A Manipur folyó, az Iravadi egyik mellékfolyójába, a Chindwinbe ömlik. Mindkét hely körülbelül egyenlő (mintegy 100 kilométernyi) távolságban van a kádó ország fővárosától, melyet így éjszakeről s délkeletről egyszerre fognak megtámadni. Már eddig is volt egy nevezetes lépése az angoloknak. *Grant* hadnagy március 31-én bevette Thobal nevű erődöt, melyben a manipuri csatánál elfogott angol alatvalókat őrizték. *Grant* Tama felől jött s kíséretében csak 80 katonát volt, mind a mellett az erődöt, melyet 800 manipuri őrzött, rögtön az első támadás után bevette s azóta előre is nyomult az ellenséges országba.

Minden ily apró háború, bármily csekély fontosságú legyen is világtörténeti szempontból, a nagy közönség földrajzi és etnográfiai ismereteinek terjedésére szolgál s mi is megragadjuk

ezt az alkalmat, hogy Manipurról és környékéről néhány ott utazott angol fényképe után készített jellemző képet bemutassunk.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Magyar Történelmi Életrajzok. A Magyar Történelmi Társulatnak *Szilágyi Sándor* szerkesztésében megjelenő nagybetsű vállalatából a VII. évfolyam 1. füzetét látott napvilágot, *Kovácsóczy Farkasnak*, a XVI. századi erdélyi államférfinak életrajzát tartalmazva, *Szédeczky Lajos* tollából. Az életrajz érdekes tartalmát lapunk első czikke ismerteti. A füzetet, mint már megszoktuk e vállalatnál, gondosan összeállított illusztrációk és kézirati hasonmások egész csoportja élénkíti. A képek nagyobb részét *Cserna* Károly munkája, vagy régebbi metszetek hű reprodukciói; közülök bemutatunk ma ismételten egy néhány rajzot. Ezek között van két arckép, Báthory Zsigmond fejedelemnek Sadeler 1607-iki rézmetszete után készült képe, valamint Báthory Kristóf vajda arcképe, mely Khevenhiller „Conterfet kupferstich” című munkájából van átvéve. (Kovácsóczy Farkas arcképe — sajnos — nem maradt fenn az utókor számára.) A többi képek tárgyai Kovácsóczy pályafutásának nevezetesebb mozzanataival állanak összefüggésben; a krakói várban töltött három évet Báthory István oldala mellett a kolozsvári Ó-vár, a Farkas-utcai református templom és a Báthory-láz voltak tanúi a fejedelem visszahelyezésének és Kendyék kivégzésének és Szamos-Ujváron nyert befejezését a tragédiát, melynek Kovácsóczy áldozatul esett. Ez illusztrációk a füzet számos többi képeivel és műmellékleteivel együtt ismét szép bizonyosságot tesznek a kiváló gondról, melyet Szilágyi Sándor e kitűnő vállalat szerkesztése körül kezdettől fogva kifejt, s mely mind szélesebb körben nyeri meg a történet-kedvelő közönség érdeklődését. E díszesen kiállított vállalatot, melyből minden két hónapban jelenik meg egy füzet, a Magyar történelmi társulat tagjai 5 ft előfizetési ár mellett rendelhetik meg a Franklin-Társulatnál (Budapest, egyetem utca 4. sz.), míg a nagy közönség 8 ft előfizetési ár mellett szerezheti meg Ráth Mór könyvkereskedése útján.

Az Osztrák-Magyar-Monarchia Írásban és Képekben című népszerűtlen oka vállalatból megjelent a 130. füzet, vagyis Magyarország II. kötetének 21-dik, befejező füzet. E terjedelmes kötet a nagy magyar Álföld részletes leírását foglalja magában, felölve hazánk föld- és néprajzából mindazt, ami a Duna vonalától az Erdélyt nyugaton szegélyező hegységig és az éjszakkalelt Kárpátoktól az Al-Dunáig terjed. A táj- és néprajzi anyagot tartalmas és változatos cikkeket, — számra 35 cikk — tizenkilenc főcím alatt mutatják be hazánk és nagy síkságának egész jelenét, de egyezsmind a fejlődés feltüntetése végett alkalmas helyeken érdekes visszapiantásoknak vetnek a múlt időkre és korábbi állapotokra is. E nagy és gazdag országrésznek sem általános képe, sem lakossága, sem műveltsége s egyéb körülményei nem voltak még eddig irodalmunkban ily egységesen és tisztelesen tárgyalva, s a 22 magyar író, elegendő előmunkálatok hiányában, nem egy tekintetben nem csak források kutatására, hanem egyenesen föl kutatására volt utalva úttörő munkájában. Különös becsület az általában nagy gondnal és alaposítással írt közleményeknek egy részről az írók személyes tapasztalataira támaszkodó következetlenség, más részről az olyan helyi adatoknak nagy száma, melyek eddig fölhasználatlanul lap-pangottak.

A jelen kötet tartalmából fölemlítjük „Az alföld általános jellemzését” *Hunfalvy* Jánostól, három nagyobb néprajzi tanulmányt, melyek közül az elsőben *Bakcsy* Sándor a magyar népszokásokat, a másodikban *Szentkuthy* Jenő a délmagyarországi németeket, a harmadikban pedig *Hodásics* Antal a délmagyarországi szerbeket ismerteti. *Pulasky* Ferenc az alföld régészeti emlékeiről írt tanulmányt. Az egyes vidékeket ismertető cikkeket *Jókai* Mór, *Hoitsy* Pál, *Mikszáth* Kálmán, *Dékány* Mihály, *Török* Kálmán, *Király* Pál, *Vácz* János, *Szivos* Béla, *Géresi* Kálmán, *Ballagi* Aladár, *Bunyitay* Vincze, *Záslinsky* Mihály, *Mátyás* Sándor, *Hermann* Antal, *Bodics* Ferenc stb. tollából valók. Gazdag e kötet művészi értékű képekben is, melyek előállításában legjelesebb festőknek — egész sora, 27 művész 260 képpel, vett részt. — Az utolsó 21-ik füzetet díszítő hat kép, melyek az e füzet szövegének meg-

felelőleg, kizárólag a szerb nép életére és szokásaira vonatkoznak, *Szirmay* Antal, *Predics* Uros és *Cserna* Károly festőművészekről való, a kötet mellékleteül szolgáló színes kép „Hortobágyi csikósok” *Vágó* Pál sikerült műve, s a magyar kir. állományomban nyomtatott. Egy füzet ára 30 kr., s a Révai testvérek bizománysában és általuk minden magyarországi könyvkereskedésben megszerezhető.

Pályázat a király-hymuszra. Régi óhajítás, hogy a szomorú emléklí osztrák néphymusz helyett magyar hymusz üdvözölje a királyt. Több kísérlet történt már, Liszt is írt egy magyar király-hymuszt. Most az orsz. magyar dalregyesület van azon, hogy az 1892 augusztus havában Budapesten tartandó országos ünnepélyén, melyben egyezsmind negyedszázados jubileumát is megüli, bemutathassa a király-hymuszt, azért pályázatot hirdet annak zenéjére. A szöveget *Jókai* már elkészítette, s az követezőleg hangzik:

Isten tartsd meg országunk királyát,
Fény borítsa szentelt koronáját;
Trónját boldog nemzet támogatassa,
Honszerelmünk emelje magasra.
Nemzetek atyja! Im hozzád kiált
A népek ajka: tartsd meg a királyt!

A királynak adj áldást, hatalmat,
Boldog békét, harczban diadalmat;
Áldott hírért szikla, róna, tenger,
Merre nap jár, büszkén visszazengje.
Nemzetek atyja! Im hozzád kiált
A népek ajka: tartsd meg a királyt!

A király a jog s szabadság vértje:
Minden honfi élén, haljon érte!
Karja, lelke győzzön a viszályn,
Dicső neve késő korra szálljon.
Nemzetek atyja! Im hozzád kiált
A népek ajka: tartsd meg a királyt!

A pályázat föltételei szerint a dallamnak magyaros ritmushoz, magyar szelleműnek kell lenni. A beküldés határideje 1891 június 15-ike, a jutalom 150 db 10 frankos arany. A pályaművek az egyesület titkárához *Erney* Józsefhez (Budapest, keresepi út 24 sz.) küldendők, még pedig, — tekintve a különböző előadási alkalmakat, — háromféle kidolgozásban: magánakhangra zongora-, orgona- vagy harmonium kísérettel, és különös tekintettel arra, hogy a dallam minden hangfaj által könnyen énekelhető legyen; férfi négyesre alkalmazva, kíséret nélkül, vezérkönyv alakban; vagyis kara alkalmazva, kíséret nélkül, vezérkönyv alakban. A pályaművek „Királyhymusz” tulajdoni és kiadási joga, bármely alak s kidolgozásban, kizárólag az orsz. magy. dalregyesületet illeti. A bíráló bizottság, mely a pályázat határideje lejártá után legfeljebb két hét alatt fog megalkotni, a beérkezett pályaművek közül három abszolút becsei s a célnak megfelelő művet kiválasztván, a legjobb három pályamű sokszorosítottát, s betanulás végett az egyesület összes tagjainak megküldeti; az 1892. évi orsz. dal- és jubileumi ünnepély alkalmával pedig az egyesült dalegyletek által nyilvánosan bemutatattatik. — Nyomban e nyilvános előadás után a bíráló bizottság a pályadíj megítélését írt határozat, az eredmény pedig a következő napon tartandó egyesületi jubileumi díszülésen fog kihirdetettetni, s a pályadíj is kiadni.

József főherczeg előszava. Egy kötet novella fog rövid idő múlva megjelenni „A havasok alján” címmel, melyben *Gyarmathy* Zsigáné néhány a kalotaszegi népeletről vett elbeszélést gyűjtötte egybe. Ehhez a kötethez *József főherczeg* írt előszót. „A havasok alján” tiszteletdíját a szerző a kalotaszegi szegény sorsú népek adományozta. A könyv *Singer* és *Wolfer* kiadásában jelen meg.

Prielle Kornélia élete és művészete, ötven éves színi pályája emlékeiről, írta *Rakodczay* Pál. Sokan alkalmasint meglepetéssel fogadják, hogy a jeles művésznő, ki ereje és műveltsége teljében van, felszázadott töltött el már színpadon; pedig csakugyan ily hosszú és fényes múlt van Prielle Kornélia asszony mögött. *Rakodczay* Pál, ki több könyvet írt a színpadi dolgokról, ez alkalomból a művésznő jellemzését adja, mert — úgy mond — „a jövő lángeszű története nem képes úgy megrajzolni a múlt ünnepelt színésznő alakját, mint a hogy róla a legerényesebb kortárs megközelítő fényképet adhat, így jászván ki az enyészetet, mely oly irgalmatlan a színész alkotása iránt.”

Rakodczay ismeri a hazai színészeti életét, egyes alakjait, s könyvében a művészi egyéniség jellemzését kívánja adni. Életrajzával is megismertetvén, fejtegeti, hogy Prielle Kornélia művészete miként függ össze színészetünk múltjával, több megjegyzést tesz Kántorné, Lendvayné, Jókainé, Jászai Mari művészetéről, s kiemeli a jellemző színésznő és szalonzi-

nésznő egybefüggését a Prielle egyéniségében. Apró-lekocskodások is akadnak a könyvben, mely külön gondnal készült. Közi Szilágyival váltott levelezéseit s összeállította fölépteit a nemzeti színházban 1844-től 1891. március végéig. A könyvet hét arckép és jellemzés is érdekelti. *Singer* és *Wolfer* könyvkereskedésében jelen meg s ára 2 ft.

A közigazgatási reformról *Asbóth* János országgyűlési képviselő röpiratát írt, mely az államosítást pártolja, s a szerző idézi évek előtt több lapban megjelent saját cikkeket is, melyekben szintén az államosítás mellett szólalt föl. Végül azt czáfolja, mintha a közigazgatási reform a mérsékelt ellenzék programja lett volna, mert minden párt már évek előtt foglalkozott vele. A röpirat a Franklin társulat kiadásában jelent meg.

„A bolcsó titkai” címmel jelent meg veterán íróknak *Lauka* Gusztávnak egy-kötetes regénye, melyben szatírával rajzolja egy főispán pályáját és családi életét. A czímkepes borítékkal ellátott kötet ára 1 ft. A lap előfizetői ingyen kapják.

A yankeek országából, amerikai történetek, írta *Miskolczy Henrik*; kiadta Gerő és Kostyál Budapesten. A szerző hosszabb időt töltött Észak-Amerikában, s ennek visszhangja e 180 oldalnyi könyv. Nem utólsír, vagy pedig szokások ismertetése, hanem szépirodalmi modorban, elbeszélések, rajzok alakjában adott képek az ottani életéről, emberekről, melyekben legtöbbszór a novellisztikus elem a tulajdonképp. Szóval elbeszélések, melyeknek tárgya amerikai. Némelyik (például „Egy közönséges levél”) kerekded és formás, s általában elég könnyen és jartassal írottak.

A magyar faj és művelődés eredete című munkából a második kötet első füzetét vettük. E munka a finn-nyugati elmélet ellen van írva, s a szerző a keleti nyelvekből vett szó-összehasonlítás, az alak- és grammatikai következtetések alapján bizonyítja, hogy nyelvünk és művelődésünk a törökséggel rokon. Összevetéseinek eredménye Vámbéry álláspontját igazolja, azaz a különbséggel, hogy az Úral-vidéki és hazán nem fogadja el a szerző. Szerinte a magyarság két fő dilemmát beszélt. A szó-összehasonlítás a mű a természet világából a növényeknél és állatoknál folytatja; majd a halászatról, a hajózásról művelődéstörténeti szempontból is bővebben elhatározza, hogy a keleti népekkel a rokon vonásokat, szokásokat, szavakat feltüntesse. A munka nagy nyelv-tájékoztató tanuskodik, kár azonban, hogy a nyomozott szók közé több oly magyar szó is becsúszott, melyek újabb keletiek. Az előbbi füzetek a szerző neve nélkül jelentek meg. Az új füzetben az előző alatt *Fekete* Zsigmond neve olvasható. Ára 1 ft 50 kr. és Révai Leo bizománya.

A magyar nyelvtörténeti szótár a második kötet 10-ik füzeté hatagya el a sajtót. A szerkesztők: Szarvas Gábor és Simonyi Zsigmond ebben a részben is a megkezdett figyelmes vizsgálódással folytatják nyelvünk adatainak fölhasználását. A füzet a „rövid” szótól a „süvöltény”-ig terjed. *Kindja* Hornyánszky Viktor akadémiái könyvkereskedése; ára 1 ft.

Unitáriusok Magyarországon, tekintettel az unitarizmus általános történetére című monográfia hatagya el a sajtót, Kanyaró Ferenczről, Kolozsvárt. A reformáció magyarországi és erdélyi történetét, főképp tekintettel az unitáriusok meghonosodását, elterjedését, részletesen adja elő. Előbb *Michael* Servetusnak, az unitárius vallás megalapítójának arcképét közli.

Egyik legregibb magyar lap, a „*Debreczeni-Nagyvárad*” *Ertesítő*” legközelebb ünnepet ül, főnn állásának ötven éves fordulóját. Az ünnep rendezésére a debreczeni Cookonay-kör irodalmi bizottságát kérték föl, mely a jubileumra az egész hazai sajtót meghívja.

Egy magyar publicista czikkei francia nyelven. *Horn* Ede néhai államtitkárnak s a „Hon” egykori ciklikirójának a francia-porosz háborúról több lapban megjelent cikkei, képviselőházi beszédei s egyéb nyilatkozatai francia fordításban jelennek meg pár nap múlva Párisban „La grande nation” cím alatt. *Fia*, *Horn* Emil fordította azokat, hogy feltüntesse az 1870–71-iki háború alatt uralkodott hangulatot.

Az előszót a jeles *Jules* Simon írta hozzá, a ki Hornnak barátja volt. *Jules* Simon röviden ismerteti Hornnak a száműzetés alatt kifejtett párisi működését, majd magyarországi szereplését, megemlíti róla, hogy Horn nemcsak mint francia-barát írta a rokonzenes cikkeket Franciaország mellett, de mint francia, a ki több évi párisi tartózkodása alatt megszerezte a francia honosságot. Szép előszavának meglepetéssel csak egy kis tévedés zavarta meg. *Jules* Simon ugyanis azt írja, hogy Horn a magyar képviselőházban és sajtóban oly hevesen kelt ki a „németek durva támadásai és hazug hadjelenései ellen”, hogy a „mádszori száműzetés veszélyének tette ki magát, mert úgy írni, mint ő, ahhoz nagy bátorság kellett a Habsburgok uralma alatt.” *Jules* Simon

azt hiszi, hogy a hetvenes években is a kancellár-proviziorium kora járta nálunk, mint a mikor ő Magyarországon utazott.

Az irodalmi társasok kiadványai cizmen egy 1891-re szóló *Almanach* nevű könyvet kaptunk szép irodalmi és egyéb tartalommal. „Az irodalmi társasok” nem valami nyilvános társaság, hanem irodalommal foglalkozó fiatal emberek budapesti gyűlése, kik most 168 oldalra terjedő kötetben bocsátják közre irodalmi kísérleteiket. Ára 1 ft.

Mátyás király, az igazságos czímű illusztrált regény első füzetét küldték szét. Szerzője *Boross* Vilmos hírlapíró, ki az annyira elterjedt rémregények helyett tisztességesebb szövegeket munkát akar a nép kezébe juttatni. A legjellemzőbb *Mátyás*-adomát használja fel. A feldolgozás irodalmi színvonalon áll s a nép okultat belőle. A kiadó, *Knöke* Győző helybeli könyvkereskedő, képekről is gondoskodott. Füzetekint jelenik meg s ára egy füzetnek 20 kr.

Új zeneművek. *Rózsavölgyi* és *társai* nál újabb a következő új zeneművek jelentek meg: „*Causerie d'Amour*”; zongorára szerzi M. Victor. Ára 60 kr. — „*Tehetyi, mer' vasutyi*” cizmen Nagy Zoltántól egy csárdás, ára zongorára írva 80 kr. — *Nádor* Kálmán kiadásában „*Hattyudalok*” cizmen 14 eredeti magyar dal jelent meg a korán elhunyt népdalszerzőtől, *Nádor* Gyulától. Ára a füzetnek 1 ft 20 kr.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A magyar tud. akadémia e hó 13-iki ülését *Pulasky* Ferencz elnökle alatt tartotta, s két felolvasás volt napirenden.

Tóth Lőrincz veterán tudosunk, s a Kuria egyik büntető tanácsának elnöke, az Angliában és Amerikában már életbeléptetett „Rövid tartamu szabadságvesztés-büntetések” és a föltételei ítéletekről” értekezett. A törvény szigorú szokott lenni az olyanok iránt, a kik ismételve vétkeznek, lopnak, pedig így gyakran az elítélt családjaikat pusztulásban az elítéltek romlott emberek közé jutásában nagyobb kár, mint a mennyi haszon a társadalomra hárulnak. Több törvényhozás tehát enyhítette az ilyenek büntetését, s a bíró csak föltételeken ítéli el a vétkeket. A kérdés most már nálunk is napirenden van. *Féjerpártay* László szót adott a „Zsigmond-kori oklevél” előmunkáitairól. Az akad. történeti bizottság két évvel ezelőtt elhatározta, hogy Zsigmond király ötven évi uralkodásának okleveles emlékeit, melyeket eddig igen házagosan ismerünk, összegyűjti. Természetesen csak a politikai és művelődéstörténelmi szempontból fontos darabokat. Mintegy 60–70 levéltári anyagát válogatják össze hozzá s három négy év alatt kiadhatják.

Akadémiai tag-ajánlások. A tud. akadémia májusi nagygyűlése szokta választani az új tagokat. Az idén már nem a régi szokás szerint történik a tagajánlás, a mennyiben az egyes osztályokban történt ajánlások előbb kijelölő bizottságok elé kerülnek, a hol aztán megrostálják az ajánlatok érdemét. A kijelölő bizottságok már összeállították a névsort.

Az első osztályban nincs üres hely; ott nem választanak új tagot. A II. osztály történet-tudományi alosztályában az üresedésben levő 4 lev. tagsági helyre kijelöltek: *Csánki* Dezső, *Fröhlich* Róbert, *Rékhy* László. — A II. osztály filoz. és társadalmi tudományok alosztályában az üresedésben levő 4 rendes tagsági helyre: *Plósz* Sándor, *Matlekovits* Sándor. Az üresedésben levő 7 levelező tagsági helyre: *Földes* Béla, *Varga* Gyula, *Felméri* Lajos, *Nagy* Ernő. — A III. osztályban (mathematika, fizika, chemia, technika, és hadtudományok) megüresült három rendes tagsági helyre: *Wartha* Vincze, *Fröhlich* László, *Schuller* Alajos. Az üresen álló négy levelező tagsági helyre: *Lipthay* Sándor, *Válgyi* Gyula, *Fabinyi* Rezső, *Ilosvay* Lajos. A természettudományi, földmívelési és orvosi tudományok alosztályában r. tagságára: *Thánhoff* Lajos. Az üresen levő három levelező tagsági helyre: *Brusina* Spiridon zgrábi egyetemi ny. r. tanár, *Schmidt* Sándor, *Tormay* Béla, *Lajfenauer* Károly.

A Petőfi-társaság ápril 19-ikén tartotta havi ülését, *Bodnár* Zsigmond elnökle alatt. *György* Aladár emlékbeszédet olvasott föl P. Szathmáry Károly fölött, nagy elismeréssel hangzotatván sokoldalú működését az irodalomban és a nevelés, kiadványok a kiadódás terén. Ezután *Szász* Gerő olvasott fel három bölcselmi hangu költeményt, tet-szés mellett. *Temérdek* (Jeszzenszky Danó) a nagy-számu és jórészt helyekből álló közönséget állandó derűtségben tartotta egy humoros költeményével. *Pálágyi* Menyhért *Somogy* Károly vendégnek két költeményét adta elő. Végül *Marjitya* Dezső olvasott fel jászesszel fogadott elbeszélést.

A földrajzi társaság ápril 9-ikén *Lóczy* Lajos elnökle alatt felolvasó-ülést tartott. *Halaváts* Gyula a Krassó-Szörény-megye nyugati részében, *Bogdán* József északról Aranyos-hegységről értekezett. *Gonda* Béla fizikai tanácsos pedig *Baross* Gábor miniszter külön engedélyével, az alsó Duna és a Vaskapu szabályozási munkálatait ismertette.

Nagy térkép, rajzok, a miniszterium tulajdonában lévő dombormű és fényképek szolgálták előadásához bő szemléltető magyarázatot. A felolvasó elmondta a szabályozási tervek történetét is, szövege gróf Széchenyi István és Váradhelyi munkálatairól. Egész odáig ismertette az érdekes történetet, míg *Baross* Gábor miniszter megvalósította a nagyszerű szabályozás ügyét.

A műbarátok körének közgyűlése és két alapítványa. A nemrég alakult műbarátok köre, mely a legyező-kiállítás is rendezte, ápril 11-ikén közgyűlésre jött egybe gróf *Desseuffy* Aurélné elnökle alatt. Két alapítvány emlékeztetése teszi a közgyűlést.

Gróf *Záchy* Jenő indítványozta, hogy az ez évben lejáró *Munkácsy*-díj fantáziája érdekében vegye a műbarátok köre kezébe az alapítvány ügyét. Ő maga készséggel hajlandó kilencz éven át évi 200 ftal a díjhoz hozzájárulni. *Desseuffy* Aurélné grófnő, gróf *Károlyi* Fény és gróf *Széchenyi* Béla, is kötelezték magukat kilencz éven át évi száz ftal növelni az alapítványt. Hasonló lelkesedéssel szavazott meg a kör maga a mondott czélra évi 600 ftot s így most már ezerégerszáz forint kilencz évre biztosítva van. Gr. *Záchy* Jenő még egy alapító levelet adott át az elnöknek. E szerint a gróf a műbarátok-körének ajándékozta *Beszterce-Naszódmege* *Borgó-Tih* községben fekvő s részletesen meghatározott birtokrészt, aztal a hozzáadással, hogy az ottani kastélyt melléképületeivel és fundusaival tanulmányon levő festők rendelkezésére bocsátja, hogy azon a víkeken való tartózkodásuk alatt e kastélyban pihenő és lakhelyet találjanak. Általános lelkesedést keltett az alapítólevél s az adakozót zajosnán megénegették. Ebben az emelkedett hangulatban ért a közgyűlés véget.

Ezt megelőzőleg *Semrecsényi* Miklós titkár terjesztette elő a kör egy évi működéséről szóló jelentést, *Neugebauer* László pénztárnokról pedig felsorolta, hogy a kör tavaly bevett 10,075 ftot és kiadott 3212 ftot. *Desseuffy* Aurélné grófnő ösmerteti ennek az évrnek programját: évkönyv kiadása, jelmez-, fegyver-, és börtönkiállítás. A legyezőkiállítás máj 2700 ft-on felül jövedelmezett. Ezután összeállították az új választmányt s a közgyűlés véget ért. Ott volt gr. *Csiky* Albin miniszter is nevével.

Az erdélyi magyar közművelődési egyesület közgyűlése szep. 6-án *Maros-Vásárhely* lelez.

A közgyűlésre az összes rokonegyleteket meghívják, és *Téglás* Gábor szerkesztése mellett megírják az erdélyi részek ismertetését. *Bethlen* András földmívelési miniszter megígérte, hogy a „Kalausz” kiadását anyagi támogatásban fogja részesíteni. Az erdélyi részi fűrdőket *Hankó* Vilmos külön könyvben fogja ismertetni.

MI UJSÁG?

A király a pestvármegyei árvízkarosultaknak. A király háromezer forintot küldött a pestvármegyei árvízkarosultak javára, egyenként való kiosztás végett. A megye közgyűlése a nemeslelkű adományt élénk éljenzéssel vette tudomásul.

A királyné Nápolyban. Erzsébet királyné e hó 14-ikén *Korfu*-ból *Nápolyba* érkezett. Egy udvarhölgygel sőt tett a városban s betért néhány boltba is. *Ozsonnára* a „Café Európa”-ba ment, a rendes vendégek közé, a kik távozásakor fölemlédkedtek helyeikről s úgy üdvözölték meg hódolattal. A kikötőbe bérkocsit vitte vissza. A felséges asszony pompásan mulatott a kocsisokon, a kik valószínűleg harcot vartak azért a szerencsésért, hogy az ismeretlen urhölgyet a kikötőbe szállíthassák. Április 15-ikén ő felsége a „Miramar” yacht-on Nápolyból, szigorú inkognitóban, *Salernóba* érkezett; megnézte a várost és azután vasuton elutazott, hogy megtekintse a paestumi romokat.

Honvédszobor Budán. A budai vár Diszterán, a Kaszinó- utcával szemben állítják föl *Budavár* bevételeinek emlékére a *Zala* György tervezte szobrot. A hely iránt e hó 15-ikén határozatát végelezte, mikor a honvédegylet küldöttsége, a művészettel együtt helyi szemlélet tartott. A szoborra már régen gyűjtöttek. Az emlékmű 33 láb magas lesz, melyből több mint fele a tulajdonképpeni szobor. A hol állani fog, azo a helyhez közel törtek a várba először a honvédek 1849 május 21-ikén. Az alapozást nem sokára megkezdik. A szobornak a mintája, mely egy győzelmes honvédet ábrázol, ki magasan lobogtat egy zászlót, a háttérben egy gúnusz a zászlót átöleli és a honvédek bábrkoszort nyújt, csaknem teljesen kész, érzebe öntése csak napok kérdése, föállításra még a nyári megmentőnk.

Gróf Andrássy Gyula emlékezete. A főváros közgyűlése annak idején azt a határozatot hozta, hogy néhai gróf *Andrássy* Gyula emlékének megörökítésére nagyszerű mauzoleumot építtet. Ezt

azonban a gróf családja el nem fogadhatta, mert Andrássy Gyula hamvai a tőke-terebesi sírholtban nyugszanak. Hogy tehát a fővárosi közönsége mégis leróghassa kegyeletét Budapest emelkedésének egyik főelőmozdító emlékeztető iránt, a közgyűlés újabbant az határozta, hogy Andrássy Gyula nevére, mint a ki a honvédség megalakítója volt, a Ludovika-akadémia tisztifőtanácsánál őt alapítványi helyet létesít, egyenként évi 600 forint. A pénzügyi bizottság már kijelölte az összeg fedezetét s ezután azt évről évre felveszik a költségvetésbe.

Ibsen Budapestben. Gróf Zichy Géza intendant meghívására a hírneves norvég drámaíró vasárnap Budapestre érkezik és aznap a nemzeti színházban „Nora”-t fogadják előadni, a közönségben P. Márkus Emiliával s Rank orvos szerepében Ujházyval. Ibsen csak néhány napot fog Budapestben tölteni. Fogadtatására írói és művészi körök közösen teszik meg az előkészületeket.

Egy magyar tudós hamvainak hazaszállítása. Bécsben a schmelzi temetőben e hó 14-ikén ásták ki Semmelweis Ignác néhai orvos hamvait, hogy hazaszállítsák, Budapestre. E nagy tudományú orvos életét az el nem ismerés keserítette meg, s az elmebetegség házában halt meg 1865 aug. 14-ikén, 47 éves korában. Halála után méltányolták azután, kivált mikor az angol Lister oly világosan kimutatta, hogy sebek és vérzések kezelésénél a legfőbb a tisztaság, a fertőtlenítés.

Szemmelveisz idejében a gyermekágyi lúz pusztított borzasként a kórházakban, s ő azért az orvosokat vádolta, kik a műszeres tisztítástalanul kezelték. Bécsben működött akkor, hová a budai születési ifjú tanulmányai befejezésére ment. Figyelmeztetését, fölfedezését a legtöbbet nem csak mellőzték, hanem meg is támadták érte. A fiatal tudós 1850-ben hazatért Pestre, itt gyakorlatilag is érvényesítette tudását, köztisztviselt vette körül, a zürichi egyetemre is meghívott tanárnak, de nem fogadta el. Az „Orvosi Hetilap”-ba 1856–58 közt számos cikket írt, s mikor elméletét németül is kifejtette, a leghevesebbek megtagadástok vonta magára. Válaszul az orvosokat „az asszonyok gyilkosainak” nevezte. Elkeseredése megtörte izgatón lelkét, elmeje elborult, bajhöz még vérmérgőzés is járult, s 1865. aug. 14-ikén egy bécsi intézetben hunyt el. Ma már nincs orvos, a ki kétségbe vonná, hogy a magyar orvos éles tudással először látta meg a baj okát, s megmondta az orvosságot is. Tudását le is foglalták a német tudományosság vívmányai számára. Családja, rokonsága gondoskodott, hogy hamvai hazai földben pihenjenek.

Kirándulások. A Kárpát-egyesület budapesti osztálya áprilisban és májusban a kirándulások egész sorát rendezte. Április hó 19-én délután 3 órakor a Hármashatár-heggye és a Lipótmezőre rándulnak. Az indulás az újlaki templomtól történik. Április 26-án reggel félhat órakor az eskütertől hajóval Tétfenyre, onnan gyalogló Dióson át Török-Bálinta, a Csiki-heggye és onnan a Dismózfőhöz mennek. Ez csak erős gyaloglóknak való, 6–7 órai kirándulás. Május elején reggeli kirándulást rendeznek a János-heggyre, a napfokeltének megtekintésére. Az indulás a budai lánczidőstől történik hajnali három órakor. Május 3-án a Köhögét keresik fel, honnan gyalog mennek Szt. Endrére. A leírásnál több út a május 7-iki lesz, (aldózó csütörtökön), mely 9 órai gyaloglást kíván. A kirándulók vasuton Pomázra, onnan gyalog Csobánkán és Pilis Szántón át a Páris (757 m.) mennek. A csúcsra ebéd lesz. Onnan Dömösre és Visegrádra indulnak, Nagymarosról pedig vasuton térnek vissza a fővárosba. Május 10-én Főthm rándulnak ki. A kirándulások vezetői dr. Téry Ödön, dr. Thirring Gusztáv, dr. Fialovszky Lajos, dr. Marinovich Imre, Nagy Dezős és Linhart József.

Az állatkertből. A szigorú és hosszú tél az állatkerteknek mindenütt kárt okozott. A budapesti állatkert szintén megérezte ezt. Az egyik szeg oroszán és zsiráf is elpusztult. Az igazgatóság tehát gondoskodott, hogy az elveszett állatok helyét pótolja.

Az első szilvanyárral jön egy pár szép 6 éves oroszán, különféle majmok, fécánok, egyéb diszmadarak és nagyobb számú vizi szárnyas. Ezeket követik még később érkező kisebb-nagyobb szállítmányok. Egy nagyobb számban csinos madár-rópe is épül a különféle gázlok és sárlók részére, hogy abban szabadon repkedhessenek s ne kellessék jövőre szárnyaikat megcsontítani. Az elpusztult zsiráf helyett, a mely egy más zsiraffal az időszert semmi-kép sem pótolható, valami egyéb értékes s eddig az állatkertben hiányzó állatot, például nilusi lovat, vagy rincezörst akart az igazgató beszerezni, s erre nézve már több első rangú alkaterkeskedőnek adott megbízást. Az állatok jelenleg igen kapósak s csak szokatlan magas aron szerezhetők be, mert minden állatkert vásárol. Jelenleg a fő nagybottán dolgoznak az állatkertben, mivel az a korsor-lyázó közönség részére kicsinynek bizonyult a télen,

HALÁLOZÁSOK.

EMÖDY DANIEL, a sárospataki főiskolán, a jog- és államtudományok tanára, 72 éves korában, e hó 13-án, hosszas szenvedés után, Sárospatakon. Emődyt 1863-ban választották meg a sárospataki főiskola tanárának. Neve már előbb is ismert volt közéletünkben. 1848-ban, mint a márciusi ifjúság tagja, Petőfivel, Jókaival és Vasvárral együtt szerepelt. 1849-ben Debreczenben ment az országgyűléssel, miközben néhány napig a hivatalos lap szerkesztője volt. Bemut Debreczenben francia üdvözléssel fogadták. Kossuth kormányzósága alatt Bukarestben diplomáciai megbízást nyert, később, 1852-től kezdve, mint a „Pesti Napló” belügytanácsosa és segédszerkesztője, jelentékeny hírlapírói működést fejtett ki, melyet csak jogtanári széke elfoglalásával szakított meg, hol teljes buzgósággal és tudományos-sággal teljesítette hivatalát. A sárospataki ref. főiskola tanári kara külön gyászlapot adott ki a jeles tanár haláláról.

Elhunytak még a közéletben napok alatt: RAKOVSKY Károly birtokos, a kinek 78 éves korában történt halálát kiterjedt család gyászolja, s kiben Rakovszky István országgyűlési képviselő édes atyját vesztette el, Budapestben; ugyanitt SZANTYI SÁMUEL, magánzó, az Ullmann-Szánty családtag, mely a magyarországi kereskedelem körül annyi érdemet szerzett, legidősebb tagja, 75 éves. — BÉRO BERNISZ LIPÓT, az erdélyi arisztokrácia köztisztviselőben élt agy tagja, 80 éves korában, Kolozsvárt. — NENDTVICH GUSZTÁV, főmérnök, ki az építő országháznál is mint felügyelő működött, dr. Nendtvich Károly nyugalomban tanár fia, 37 éves korában, Budapestben, önkéntesleg vetvén véget életének, gyógyíthatatlan betegsége következtében. — BÉNDÁ PÉTER PÁL, a selmeci líceum nyug. tanára, 73 éves. Losoncban. — NEMES JÓZSEF, török-szentmiklósi plébános, az egri egyházmegye dérek papja, ki irodalmi téren is munkálkodott, 63 éves. — KERESZTES MIHÁLY, genai plébános, 72-ik évében. — SZTÁRA SÁNDOR, jezsuita szerzetes, a kalocsai kollégium tagja, 27-ik évében, Kalocsán. — GRITZMAYER JÁNOS, nyug. hűszónok és tanár, Lőcsre város díszpolgára és népszerű embere, 90 éves korában, Lőcsén. — BILINSZKY SÖRÉN, magyar államvasúti főmérnök, lengyel eredetű, de magyarországi szakter, bugyó tisztviselő, Kolozsvárt. — ANTUNOVICS JÓZSEF, szabadkai kir. közjegyző, Budapestben, 68 éves korában. — GACSAL FERENCZ, földbirtokos és városi képviselő, 71-ik évében, Tiszafüreden. — HAUPTMANN AMBRUS, déli vasúti forgalmi hivatalnok, 34 éves, Szekesfehérvárott. — HUBER SÁNDOR, nyug. járásbíró, 66-ik évében, Békés-Csabán. — DR. ROTTMAN JÓZSEF, megyei volt főorvos, 66 éves, Beregszászon. — JUNGHEIMER LAJOS mérnök és vállalkozó, 47 éves, Ujpestben; ugyanott TRPAT MIHÁLY, volt állami tanító, 63-ik évében. — MAURER FERENCZ, fővárosi adószámviteli hivatalnok, Budapestben, 27 éves. — KONCZ PÁL, a székesfehérvári törvényszék aljegyzője, 30 éves, Sajó-Gömörön. — KNORR ZOLTÁN, Kúrt Alajos kir. táblai bíró fia, 20-ik évében, Budapestben. — BREITFELD KÁROLY, régi honvéd hadnagy, később Borsodmegye tisztviselője, 80 éves, Miskolcon. — ZONDA PÁL, a nagyváradi latin szertartású nagyprépostság uradalmi tisztviselője, Bedőn. — TOTR FERENCZ, Siklósi város bírája. — ID. GYÖRKE FERENCZ, bíró, megyebizottsági tag, 53 éves, Petroszénben. — ARAFFY ZSIGMOND, megyei írnok, Szentesen, élete 32-ik évében. — RUSS JÁNOS, g. k. román esperes, a tanítóképző intézet nyug. igazgatója, 75 éves, Aradon. — MARKOVITS MÁRTON, régi honvéd százados, 59 éves, Nagyváradon.

ÖZV. KVASSAY KÁROLYNÉ, szül. Fletté Francziaska, elzászi eredetű, kiváló műveltségű francia nő, 72 éves, Nagy-Bélicsen. — ÖZV. GASZNER PÁLNE, szül. Jenai Faustina, 50 éves, Debreczenben. — ÖZV. RÁCZ GÁBORNÉ, Rác Mihály, Nagy-Várd város főjegyzője és lapszerkesztő édes anyja, 70 éves, Péter-szegben. — ÖZV. KOSSACSKY KÁROLYNÉ, szül. Vitalis Mária, 63 éves korában, Szekesfehérváron. — DRIESCHER JÁNOSNÉ, néhai egyetemi tanár özvegye, Budapestben. — BÉKEI ROZA, a budapesti Andrássy-utí kisdődő nevelője 25 éves korában. — ÖZV. PETROVICS ANDRÁS, szül. Hauser Mária, 65 éves, Nagy-Várdon. — GREIKER KÁROLYNÉ, szül. Szabó Janka, 33 éves, Aradon. — MAURS JÓZSEFNÉ, szül. Vécsey Julia báróné, 75 éves, Alsó-Hrabócson.

Szerkesztői mondanivalók.

A visszatért vándormadárhoz. Tompa Mihály hazafias költeményeinek utaztára. Már maga az utazás is hita, de szerző azonban feléje felejteti látszik, hogy azok a hazafai fájdalommal feléje költemények a nemzeti leveret és megaláztatás legutóbbi napjaiban születtek, s ma már hasonló hangon keseregni a haza sorsa felett talán még sem lehet.

Hármór Pál. A történet így, a mint van, nem igen alkalmas tárgy egy költői beszéde számára. Hivatott költő alakító keze csinalhatna belőle valamit, de szerző nemcsak a mesealkotás titkát nem érti, hanem még a verselés legegyszerűbb törvényeit sem ismeri. Verse rítmustalan, dörögő próza.

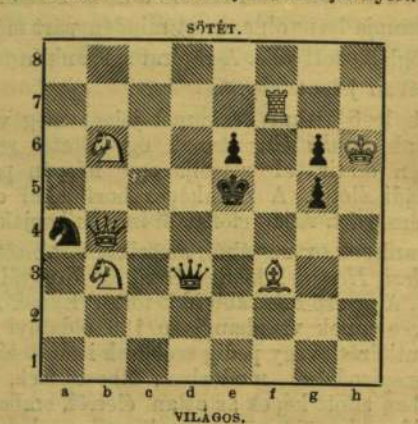
Felajdult el. Nagyon érzik rajta Freiligrath „O lieb” so lang’ kezdetű költeményének hatása. Különbösen ér sokat.

A napfény hozza a világ tudtára. Ezen is látszik a törekvés; de a feladat, úgy látszik, nagyobb volt, mint a mekkorai a fordító megbirkózni képes. Nagy baj, hogy az eredetnek formáját sem tartotta meg, már az által sok elvesztett a költemény hangulatából; még nagyobb baj, hogy az eredetnek gazdag festése többnyire fakón és laposan van visszaadva, s szabatos, értelmes kifejezések föl vannak hígítva, sőt nem egyszer még értelmük sincs helyesen visszadva.

SAKKJÁTÉK.

1656. számú feladvány. Meredith W.-tól.

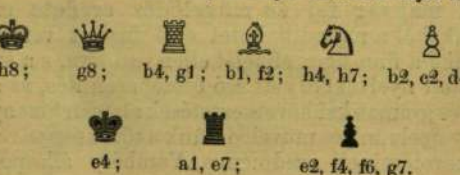
A „Chess Journal” tornáján első díjat nyert.

Világos indul s a második lépésre matot mond.

1657. számú feladvány. Mackenzie A. F.-tól.

A „Chess Journal” feladvány tornáján második díjat nyert.

Világos indul s a második lépésre matot mond.

Az 1649. számú feladvány megtejtése.

Ros A. J.-tól.

Megfejtés.

Világos.	Sötét.	Világos.	a. Sötét.
1. Vc7—f7	g3—g2 (a)	1. ...	Be5—e4 : (b)
2. Vf7—d5	Be5—d5 :	2. Vf7—f5	... t. sz.
3. e4—e5 mat.		3. V v. B mat.	

Helyesen fejtették meg: Budapest: K. J. és F. H. — Andorfi S. — Kovács J. — Ung. Tarnócson: Németh Péter. — Csáktornya: Gyöbri Gergely. — Keszkenyén: Balogh Dienes. — A pesti sakk-kör.

KÉPTALÁNY.

A Vasárnapi Ujság 14-ik számában közölt képtalány megfejtése: Török világ Magyarországon.

HETI-NAPTAR, április hó.

Nap	Katholikus és protestáns	Görög-Orosz	Israélita
19. D. 3. József öltal.	D. Hermogen	7. P. Nőjst 5. v.	11
20. H. Tivadar btr.	Szalpiz	8. Herodion	12
21. K. Anzelm p.	Adolár	9. Eupazik vt	13 Els. b.
22. S. Sotér és Cajus	Sotér	10. Ferencz	14
23. C. Béla pk. vt.	Béla	11. Antipa	15 Passah
24. P. György vt.	György	12. Vazul pk.	16 P. 2. b.
25. S. Márk vt.	Márk	13. Márton pk.	17 S. n.

Holdvilágítás. ☾ Holdtölte 24-én 6 óra 31 pk. regg.

Felőlés szerkesztő: Nagy Miklós.

(L. Egyetem-tér 6. szám.)

Egész selyem benyomtatott foulardot frt 1.20 egész frt 4.65 méterenként (körülbelül 450 különböző minta) — szállít ruhánként vagy végzámra vitel-és vándij-mentesen a házba Henneberg G. (cs. és k. ndv. szállító) selyemgyári raktára Zúrcsiben. Minták postafordultával. — Levelekre Svájcba 10 kr.-os levélbéllyel ragasztandó.

A casinók és olvasó-egyletek szíves figyelmébe ajánlv

NAGY DISZKÖLVÉL. RÁTH MÓR LEGFELS. ELISMERÉS.

könyvkiadó-hivatala és könyvkereskedése

Budapest, Gizella-tér, a Haas-palotában.

A fentebbi, több mint három évtizeden át közbizalomban rész-estől könyvkereskedés és könyvkiadó-hivatala a m. k. Egyet-tem, m. t. Akadémia, Nemzeti Múzeum, Ország-gyűlés, kir. Tábla, a legtöbb kir. Törvényszék, ügyvédi kamarák, a legtöbb előkelő ügyvéd és bíró, Föld-írástest és számos központi nagy országos és néhány száz-és üdésében tisztelettel; nyomtatott elűntet minden-nemű kiutást, fölött, vörösséget, anyajegyet, elűntet a-redőket és hímlőjeleket s fokozott hársnyoma bört-és élénk ide színt varázsol el.

Egy korai használati utasítással együtt 1 frt 50 kr. A nyíra-bal-zam által már megismerttől bór konzerválva igen ajánlatos

Dr. Lengiel-féle Op-Crème egy doboz 60 kr. és a

Dr. Lengiel-féle Benzoé-szappan egy doboz 60 és 35 kr. egyfélék használati ut-

Kapható Magyarországon minden nagy b. gyógyszerárban, gyógy-és kórház-kereskedésben, Fővárosi Budapestben:

Török József gyógyszerárban, Király-utca 12. sz.

Természetes

BILINI SAVANYUVIZ

Legkiválóbb képviselője az alkali-

sav savanyúvizeknek. (33,6339 szén-

sav, natron 10,0 0 részben) mint gyógyfőrsz évenként

nyolvi elismert jó hírűvet s azonkívül a legkínálóbb di-

etikus italt képezi. ÉDESKUTY L. ur ivócsarno-

kában a nyári hónapokban pohárszáma is kapható.

Pastilles digestives de Bilin

(Bilini emésztési czukorkák) biztos szer-

mindennemű emésztési zavarok ellen,

mindig friss minőségben van készletben a főraktárban:

ÉDESKUTY L.

cs. és kir. és szerb kir. udv. szállítónál,

Budapest, Erzsébet-tér 8. sz.

Kapható azonkívül minden gyógyszerárban, fűszerkeres-

kedésben, szállodákban és vendéglőkben. Pastilles de Bilin

a legtöbb gyógyszerárban és gyógyszerárkereskedésben.

Legjobb és Leghíresebb

Pipere Hölgyor

La

VELOUTINE

Különleges Rizpor

BISMUTAL VEGETIVE

CH. FAY, ILLATSZERÉSZ,

PARIS — 9, rue de la Paix, — PARIS.

50 év óta sikerrel használtatik!

Szeplő és májfoltokat, valamint az

összes bőrtisztítatlanságokat eltávo-

lit jótállás mellett a

Spitzer-féle szeplő és májfolt elleni

arczenőcs és Salvátor-szappan.

Valódi minőségben egyedül a 115 év óta fennálló

DIENES J. C.-féle

Salvator-gyógyszerárban

ESZÉKEN, FELSŐVÁROS,

kapható. 1 tégely Spitzer-kenőcs 35 kr. 1 darab

Salvátor-szappan 50 kr. Hatását előmozdítatik

a Spitzer-féle salakos mosdóviz használatával által,

1 üveg ára 50 kr. Ajánlom makacsabb bőrtisz-

tátatlanságoknál a Mille-arczenőcsöt, 1 tégely

50 kr. — Kétféle lyoni rizspor, 1 doboz 1 forint,

kis doboz 50 krajczár.

FIGYELMEZTETÉS! Készítményeim

kitűnő hatásuk miatt sokan utánozzák, kéretik

tehát a t. cz. közönség csakis Dienes-féle eszéki

kenőcsöt és szappant kérni és elfogadni.

Raktár Budapest,

Török József gyógyszerárban

Király-utca 12.

Postai megrendelések utánvétel mellett azon-

nal pontosan eszközölköznék.

Dr. Lengiel-féle

NYIRFA-BALZSAMOT

Ministeriumi orvosi szakbizottság által jóváhagyott. Dr. Rápi tanár

a bécsi egyetem prokurátora, valamint Pfyelich tanár által London-

ban s több más szakterfűk által ajánlatot és 30 éven át tövűt vegyi

eljárás után készített, mel. eljárás folytán azo. tulajdonság-1

nyeri, hogy a bőr legfőbbbőz rőzget, lassanként lehátja-

és az ekképen megtisztított alós bőrtőreget ifjú fényében

és üdésében tünteti elő; nyomtatott elűntet minden-

nemű kiutást, fölött, vörösséget, anyajegyet, elűntet a-

redőket és hímlőjeleket s fokozott hársnyoma bört-

és élénk ide színt varázsol el.

Egy korai használati utasítással együtt 1 frt 50 kr. A nyíra-bal-

zam által már megismerttől bór konzerválva igen ajánlatos

Dr. Lengiel-féle Op-Crème egy doboz 60 kr. és a

Dr. Lengiel-féle Benzoé-szappan egy doboz 60 és 35 kr. egyfélék használati ut-

Kapható Magyarországon minden nagy b. gyógyszerárban, gyógy-és kórház-kereskedésben, Fővárosi Budapestben:

Török József gyógyszerárban, Király-utca 12. sz.

Kitűntetve számos mesőgardasági kiállításon.

Elismerések jockey-clubbaktól.

KWIZDA

cs és k. szabad. Prostitutionsfűnődja

(mosóviz lovaknak)

1 palackkal 1 frt 40 kr.

KWIZDA

korneuburgi marhatáp-pora

lovak, szarvasmarhák és juhoknak

1 doboz 70 kr. 1 doboz 35 kr.

Kwizda erő-tápláléka lovak és szarvasmarhák-

nak. — Ládikában 6 frt és 3 frt, s dobozokban

30 kr.

Kwizda ló-pata-vaselinje (pata-fentartó szer). —

Egy szelencével 1 frt 25 kr.

Kwizda pata-ragasza (mesterséges pataszár). —

1 rúd 80 kr.

Kwizda sertés-pora, a hizás előmozdítására s a

lefogyott állatok fölségítésére. —

Nagy doboz frt 1.26, kicsiny 63 kr.

Kwizda mosószappanjá házi állatok számára. —

Egy darab 40 kr., kis szelence 80 kr., nagy sze-

lence 1 frt

A KRIEGNER-féle

ACATIA-SZAPPAN

kellemes habzása, rendkívül kedves illata és nagy tartósságánál fogva, ma a legkedveltebb pipere-szappan. 1 db 50 kr., 3 db dobozban 1 ft 40 kr.

Acatia-arccrème

pár heti alkalmazása egészen új, üde, gyermekded arcbőrt idéz elő. 1 üveg ára 1 ft.

Kriegner György gyógyszer. a

Meglepő hatású külön szer csúsz, körszvény s kifeszítési dagasztóknál, továbbá csúszos fej- és fülzsárgatásoknál a

REPARATOR.

A budapesti Szt-Bókus kórház statisztikai kimutatása szerint a Reparatorral ott 136 kísérlet történt, amelyek közt 7 esetben javulás és 120 esetben teljes gyógyulás érte el. Kapható posta útján gyógyszerárteremben és az összes gyógyszerárterekben. Ára egy nagy üvegnek 1 ft, kis üvegnek 50 kr.

Magyar koronához Budapest.

Alapítva 1863. ében.
12 kitértetés bet- és kitértetés.

Sokszorosításra

Divald Károly Fiai
fototechnikai műintézetük
Eperjesen.

fénynyomatban, elnököltatás-
ban stb. mindennemű rajzok, mű-
lapok, tárgyak fényképek stb. min-
t-50 fénynyommal Magyarországon.
Gyorsaságok és technikai
legköltségtesebb berendezé-
sével, gyors, olcsó és jó kitértetés
biztosított. Minták, az árak megjelöl-
léssel, kitértetésre ingyen és bér-
mentesen.

Az arc szépsége
elérhető
Leichner
zsírpóra
és Leichner hermelinpóra

(legjobb minőségű zsírpóra)

Által; mely nappalra és este a legjobb arcpóra, erősen tapad, a bőrt széppé, rózsás fiatal üdőségűvé és puhává teszi; ártalmatlan, s nem lehet észre venni, ha valaki azzal beporozza magát. — Minden kiállításán az arany éremmel kitüntetve; a legjobb minőségű s az egész művészvilág használja, s kapható minden illatszer-kereskedésben, de csakis zárt szelencékben, a slyra és babérkoszorú védjeggyel. Kérlek mindig Leichner zsírpórát (Leichner's Fettpuder).

Leichner L. illatszerész - vegyész, kár. udv. színházak színtestje Berlinben.

Sternberg A. és Testv.
Hangszer-Ipar
Budapest, kerepest-út 36

Hirdetések és előfizetések elfogad-
tatnak a kiadóhivatalban Budapest,
IV., Egyetem-utca 4. szám alatt.

VÉGHLESI

VERA
FORRÁS

Hazánk

legtisztább, leg-

olcsóbb és legjobb szén-

savú, égvényes savanyvíze,

Véghles-Szalánán, Zólyom, mindig

friss töltésben kapható a budapesti főraktárban:

Erzsébet-körút 56. szám alatt,

továbbá fűszerüzletekben és vendéglőkben! Telefon összeköttetés. Számos rakár a vidéken.

17. SZÁM. 1891.

BUDAPEST, ÁPRILIS 26.

XXXVIII. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 12 ft, félévre 6 ft. Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 ft, félévre 4 ft. Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK egész évre 6 ft, félévre 3 ft. Külföldi előfizetésekre a postai költség megfizetésétől viteldi is eszotlanó.

IBSEN HENRIK.

A KITÜNŐ norvég író, a ki az utóbbi napokban fővárosunk vendége volt, immár hatvan-két éves, de nevét csak alig egy pár esztendeje kapta szárnyára a hír. Az bizonyos, hogy erős lehet a lelke és szilárd az önbizalma, hisz negyven esztendei mellőztetést végig tudott élni a nélkül, hogy önbizalma végleg megrendült volna. A belső átalakulás, a folytonos változás képe az, mely Ibsen lelki világát vizsgálva, elének táru. Minden drámája tulajdonképp szellemi szabadság-folyamatul szolgált neki, mert költészete szorosan összefügg életével, tapasztalataival, lelki világának színével, hangulataival. Átment előbb egy romantikus korszakon, majd a tusakodás, az évődés éveit győzte le, végül egész figyelmével modern társadalmunk felé fordult, rajzolja azt úgy, a hogy látja, igazán, hűen és mély pszichológiával.

Skien kereskedő fia, ki szerencsétlen vállalatok miatt csödbe került, mire a család egy kis mezei jószágra vonult vissza, egyetlen birtokukra, melyet még meg lehetett menteni. Ibsen ekkor nyolcz éves volt. A nyílt háznak vége, s mikor hat év múlva visszatérnek Skienbe, a szegénység sötét képén mi sem változik. Bizonyos szűrkés-kesernyős hangulat uralkodik lelkén ettől fogva, s meg is marad az ott mind végig. Gyermekkori emlékei is sötétek. Szerette az egyedül-létet és úgy el-elnezte a képes könyveket; a látottakat és olvasottakat formába önti, lefesti, s egyik gyermekkor kedv-telése az építés. A mit elképzelt, megjelenít!...

Sivár gyermekkor után szomorú egyhangúság. Művész szeretne lenni, de nincs hozzá anyagi ereje, gyakorlati életpályát választ tehát és azt, a mely legközelebb fekszik a tudományshoz: gyógyszerész-nek megy Grimstadba. E mezővároskában öt évet élt át.

IBSEN HENRIK.

modorban írta meg Ibsen, s elő is adták, tet-szett is. Ekkor hívták meg Bergenbe drama-turgnak. Ez idett Norvégiában a német roman-ticizmus kései felvirágzása áll be. Asbjörnson népdalokat ad ki, Björnson «Paraszt-novellá-kat», Hertz lyriai színműveket, Ibsen király-drámákat ír.

Minden drámája, e korszakban, a hősi mult-ban játszik, s a staffage, az alakok, az elrende-zés, a műfogások, a technika: közősek általán a romantikus drámákkal. Az egyik tündérhísto-ria, a másikban a fiát megölő anya, vagy két egymást gyűlölő nő, kik közül az egyik férjes s közös az ideáljuk, rajzolják. Hősei bátor leven-ték, kik az égő házba is berontanak, hogy ked-veseikét megmentse. E dara-bok ugyan változó sorban ré-szesültek, de Ibsen iránt las-sanként egyre elhidegült közönség és saját egyaránt. Az egyik rész sokalta az általa igazga-tott színház norvégiakodását, a másik rész keveselte. A lap-pangó szikra: «A szerelem komédiája» című vigjátékának előadásakor lángolt föl. E mű azt hirdeti, hogy a szerelem elveszti bensőségét, melyet nyilvánosság elé lép; a ház-aság a szerelem gyilkosa. Ennek a nézetnek neki estek a ko-rabeli kritikuskok, abszurdum-nak, szerzőjét félbolondnak mondták, sőt átlépték a meg-engedhető határt: rágalmatok szórtak családi életére is. S Ibsen sorsa ezzel eldőlt. Ott hagyta Norvégiát s idegenbe vonult, hogy mint vendég, csak nagyritkán s rövid időre, térjen hazájába vissza.

Kint a nagy világban, az édes szabadságban oly felris-sültnek érezte magát. A be-nyomások hatalmas ezrei gon-dolkozba ejtik. Erzi az ellen-tétet, mely Európa és hazája közt fennáll, törpévé süllyedt előtte, szemben anyai nagy-szerével, mik szeméi elé tá-rultak, hazája összes intéz-ménye, filisztereivel, utilitá-risztikus gondolkozáival egye-

135 frt tiszta haszon!

A világ egyetlen városában sem adnak ki könnyelműen oly sok pénzt ruhákért, mint Budapestben. Ha valaki ruhát készített, fizet

1 felöltőért	38 ft
1 tavaszi öltözet	36 ft
1 nyári öltözet	35 ft
1 őszi öltözet	42 ft
1 téli kabát	42 ft
1 nadrág	12 ft

összesen 205 frtot,

ellenben én épp ilyen ruhákat, elegánsan kiállítva csak 70 frtot értékesítek, és pedig:

1 felöltő	12 ft
1 tavaszi öltözet	12 ft
1 nyári öltözet	10 ft
1 őszi öltözet	14 ft
1 téli kabát	18 ft
1 nadrág	4 ft

összesen 70 frtot,

tehát a megtakarítás 135 frt; tekintve még azt, hogy én a viselt ruhá-kat, ha jó állapotban vannak, a fizetett ár feléért még vissza is vásárolom. ☞ csak 85 frtnyi összegért ☞ lehet nálam finoman ruházni. Midőn még b. ügyelmét nagy raktáramra kész férfi és gyermekruhákban irányítani bátorodom, vagyok teljes tiszteltet!

Adler Adolf D.

Budapest, Deák Ferencz-utca 23.

A balatonfüredi gyógyfürdő

május 17-én nyitattik meg.

«BALATON-FÜRED» enyhe és egyenletes klímájánál és kitűnő juhsavó-intézeténél fogva különösen ajánlható: idült légszűrőhurut és tüdőbántalmaknál; égvényes sós, szénsavas vasas források, hideg és meleg szénsavas fürdők, gőzfürdők s a női és férfi-uszodával ellátott Balaton-fürdői javulók: gyenge emésztés, idült gyomor- és bélhuzam-, vesemedence- és hólyaghurut, hasi pozsza, máj, lép, aranyér és női bántalmak ellen; továbbá véréngesség, sápkór és görvélykórál, általános gyengeség, gerinczagy- és idegbántalmaknál.

Rendszeres szülő-kúra szeptember 1-én kezdődik.

Diszes gyógyterem, elegáns étterem, terrasse, kávécsarnok, fűdött sétány, jó zenekar és színi előadások, vízi sétákra kényelmes és biztos angol csónakok s vitor-lás hajók, bál, tombola, jó restauráció — Wild vezetése alatt — szép és kényelme-sen butorított lakások, posta és távirati hivatal, jól rendezett gyógyszerár. — B.-Füredre vonatkozó ismertetések kaphatók minden könyvkereskedésben és a fürdőben. A fürdőintézet rövid ismertetése kíváncsiakra ingyen megküldetik.

A közlekedés, déli vasuton Budapestről — naponként kétszer — Bécs és Kani-zsától Siofokig, innen a Balatonon át 3/4 óra alatt a «Kelen» új gőzhajóval tő-ténik, továbbá a nyugati vasut vasúti állomásától, honnan az ott kőllő számban levő kényelmes bérkocsikon és kellemes uton, másfél óra alatt juthatni Balaton-Füredre. Vasúti sasonjegyek 33 1/2% kedvezményvel, mindennap Budapestről B.-Füredre és vissza 3 napra érvényes jegyek féláron kaphatók. — A fürdő-intézet rendelő fő-örvosa: Dr. Huray; urad. orvos: Gemál. — Lakás-megrendelések, melyre előleg küldendő) a Klotild-Erzsébet udvarban és a Grand Hotelben a fürdőintézet igaz-gatósaához intézendők Balaton-Füredre. — Lakások június 15-ig és augusztus 20-tól 30%-al olcsóbbak. — A b.-füredi ásványvíz főraktára Budapestben Deák-utca L., m. kir. udv. és szerb kir. udv. ásványvíz-szállítónál; és kapható még Székesfehérvár-ott Birkmayer és Veszprémben Müller fűszerkereskedésében. (Utányomát nem díjazatik.)

A fürdőigazgatóság.

Franklin-Társulat nyomdája. (Budapest, Egyetem-utca 4. szám.)

RÁTH MÓR KIADÁSAI

Budapest, (Haas-palota).

1891. Országgyűlési Törvényekkel. Számos igen fontos törvénnyel. Első-rangu sajtókiadások. 8-adr. nagybani kiadás, vagy díszes székkiadás. Előfizetési ára bármelyiknek bérmentes küldéssel 2 ft 50 kr.

1891. Igazságügyi és igazságügyre vonatkozó rendeletek, a kir. táblai decen-tralizációjára, az új bírói és ügyészségi szervezetre, bírói ügyviteli sza-bályzatra stb. vonatkozó összes rendeletekkel. Előf. ára bérment. küldéssel 2.50.

Külön kiadásokban azonnali szentesítések után:

1891. T.-cz. A kisdödvásról. (Gyermekekmenedékházak, kisdödvőnép-képző intézetek. Állami segélyezés stb.) Országgy. képv. és sajtókiadás. Bérment. 50 kr.

1891. T.-cz. Az ipari- és gyári alkalmazottak betegség esetén való segélyzé-séről. Betegsegélyző pénztárak. Bejelentési kötelezettség. Kerületi betegs. pénzt. Vállalati és gyári betegs. pénzt. Társulati. Ipartestületi betegs. pénzt. Magán betegs. pénzt. Fritz Péter, a budapesti ipar- és kereskedelmi kamara toll-vívójának magyarázataival. Bérmentve 60 kr.

1891. T.-cz. Az ipari munkások vasárnapi szünveteléséről. Fritz P. jegyzetével és a terjedelmes keresk. és pénzügyi min. végrehajtási utasításokkal. Bérment. 50 kr.

1891. T.-cz. A telekkönyvi törvények módosításáról. Imling K. igazs. minisz. beosztott k. táblai bíró jegyzetével, és végrehajtási rendeltet. Bérmentve 50 kr.

1891. T.-cz. A bírói és ügyészi szervezet módosításáról. Jegyz. stb. Bérment. 50 kr. Ugy minden szentesített vagy szentesítendő fontosabb törvény azonnali kihirdetés után, első-rangu sajtókiadások által kommentált és a végrehajtási rendeletekkel ellátott díszes nagybetűs külön kiadásokban.

Bérmentve az érdekelteknek rendelkezésére áll: Ráth Mórnak az 1865—1891. országgyűlési törvényeket, az 1867—1891. összes miniszteriumi és külön az Igaz-ságügyi Rendeleteket, a pénzügyi és adó-törvények és szabályokat, különféle összes és külön kiadásokban felfelől systematikus és teljes jegyzéke. A gyűjte-mények lezártított áron kaphatók, részletfizetésre is.

Többféle törvénykiadások létezésén, megrendelések esetén azok részéről, kik a mi minden tekintetben korrektt és díszes, már 23 év előtt először általunk megállapított és lelkiismeretes pontossággal, első-rangu sajtókiadások által szer-kesztett kiadásaink iránt bizalommal viseltetnek, mindig határozottan a Ráth Mór-féle kiadások jelölendő ki.

Ezen kívül a fentebbi országgyűlési né. szentesítésben részesülő könyvke-rekedés minden művelt nyelven való irodalmi műveket a legutányosabban és a leg-nagyobb pontossággal szállítja és mindennemű jegyzékekkel bérmentve szolgál.

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapestben megjelent s minden könyvtárban kapható:

SOPHOKLES TRAGOEDIÁI.

Fordította

CSIKY GERGELY

Kiadja a Kisfaludy-Társaság.

Ára fűzve 4 frt. — Félbördiszkötésben 5 frt. — Elzevir-kiadás (hollandi merített papíron) fűzve 8 frt.

Tartalom: Sophokles. — Oedipus király. — Jegyzetek Oedipus királyhoz. — Oedipus Kolonosban. Jegyzetek a kolonosi Oedipushoz. — Antigone. — Jegyzetek Antigonehoz. — Elektra. — Jegyzetek Elektrához. — Ajas. — Jegyzetek Ajas-hoz. — Philoketes. — Jegyzetek Philoketeshez. — A trachisi nők. — Jegyzetek.